

ÚJ

KÖZNEVELÉS

2017. SZEPTEMBER | 73. ÉVF. 7. SZÁM | 600 Ft

A 2017/2018-AS
TANÉV ÚJDONSÁGAI

OFI
OKTATÁSKUTATÓ
ÉS FEJLESZTŐ
INTÉZET

A **Deák 17 Galéria** 2017. nyarán makettező nyári táborokat szervezett, melyek helyszíne a Feneketlen-tó és környéke, illetve maga a Galéria volt. A rajzos és makettezős foglalkozások középpontjában a megújuló, „zöld” energia állt: az egyhetes turnusok végére a csapatok a zöld energiát és felhasználási lehetőségeit bemutató modelleket állítottak össze.

DEÁK 17
GYERMEK ÉS IFJÚSÁGI
MŰVÉSZETI GALÉRIA

Hasonló cipőben

Szöveg: **Balatoni Kinga Cecília** főszerkesztő

Ha valaki azt hiszi, hogy szeptember 1-jén csak a gyerekeknek és a pedagógusoknak kezdődik el a tanév, akkor téved. Mert ez a nap legalább olyan meghatározó a szülők, a tanszerforgalmazók, a menzán dolgozók, a közlekedési vállalatok menetrendkészítői és nekünk, oktatási lapot szerkesztők számára is.

Hogy miért járunk hasonló cipőben? Ahogy önök a nyár folyamán tervezik meg a következő tanév céljait, tartalmát és feladatait, úgy mi is ekkor készülünk a következő tanév rovataival és témaötleteivel. Ahogy önök is differenciálják a tananyagot, úgy mi is igyekszünk változatos tartalmakat kínálni. Sokfélék a gyerekek (egyikük a történelmet szereti, másikuk a biológiát, az egyik a könyveket falja, a másik netezik), és sokfélék a pedagógusok is: van, akit elsősorban a saját tantárgyának témaköre, újdonsága érdekel, más inkább az általános nevelési problémákra keres megoldást; van, aki a nagyinterjúkat olvassa este a kényelmes fotelben, és van, aki a programajánlóra pillant rá a nagyszünetben. Önök a gyermekeket szeretnék segíteni a tanulásban, mi pedig önöket a tanításban.

És milyen újdonságokra számíthatnak ebben az évben az *Új Köznevelésben*?

Az *Oktatás-nevelés* rovat továbbra is a gyerekekre, az ő oktatásukra, nevelésükre fókuszál. Új, állandó alrovatként jelentkezik a gyermekek-felnőttek közti kommunikációval, illetve a médiakommunikációval foglalkozó *Közös a profilunk*, valamint a pályaválasztást segítő, az egyes pályák, szakmák jövőképét és a munkaerőpiacot bemutató *Pályaorientáció*. Ide került át a *Digitális* alrovat, amely tavaly elsősorban a tanárokat segítette különböző szoftverek, applikációk bemutatásával, idén azonban a biztonságos médiahasználatot (IT-biztonság) fogjuk körüljárni.

A mi világunk változatlanul a pedagógusok saját rovata. Minden lapszámban szeretnénk olyan cikkekkel támogatni önöket, amelyek a pedagóguspálya általános kérdéseire adnak választ, vagy az iskolai lét kihívásos helyzetéhez nyújtanak kapaszkodót. Célirányosan az osztályfőnököknek szánja cikksorozatát *Fenyő D. György az Osztályfőnöki órában*, végigtekintve a rendre előkerülő témaköröket a szülői értekezletek szervezésétől az osztálypénz kezelésén át az osztálykirándulásig.

Igyekszünk minél szélesebb körben segíteni a pedagógusok mindennapi munkáját, szakmai tájékozottságát. Sok további tervünk van, reméljük, azokat is hamarosan megismerhetik.

És ha már hasonló lábbelink van... Ahogy önöknek is szükségük van a diákok részéről visszajelzésekre, úgy a mi munkánk is könnyebb, ha tudjuk, mi tetszett / nem tetszett a lapunkban, illetve hogy miről olvasnának szívesen. És ahogy jólesik a tanárnak egy-egy beadott szorgalmi, úgy a szerkesztők is szívesen fogadják a pedagógusi munka tapasztalatairól, iskolák jó gyakorlatairól szóló beszámolóikat. Írjanak nekünk bátran, e-mail-címünk változatlanul: **kozneveles@ofi.hu**.

Eredményes tanévet kívánok mindannyiunknak.

BEKÖSZÖNTŐ

- 1 Balatoni Kinga Cecília: Hasonló cipőben

AKTUÁLIS

- 3 2017/2018-as tanév (kivonat)

OKTATÁS-NEVELÉS

- 8 *Óvodapedagógia*: Hiperaktív vagy eleven?
 10 *Közös a profilunk*: Beköszöntő
 12 *Pályaorientáció*: Munkaerőpiaci körkép
 14 *Arany János-émlékév*: Ágnes asszony és a többiek

**A HÓNAP TÉMÁJA:
A 2017/2018-AS TANÉV ÚJDONSÁGAI**

- 19 Bevezető
 20 A nemzeti köznevelési törvény
 23 Tantervek, tananyagok, tankönyvek
 24 Digitális stratégia, digitális pedagógia
 25 Versenyek
 26 Témahetek és tanítás nélküli munkanapok
 28 Szakképzés, programok
 30 Aczél Petra: Jövőre
 31 Balázs Géza: Az örök iskola

A MI VILÁGUNK

- 32 *Pedagóguspálya*: A tanári és a tanulói szerep
 38 *Osztályfőnöki óra*: Miért pont az osztályfőnök?
 40 Rendezőelv – Gondolataim a történelemtanításról
 42 Kaleidoszkóp
 44 Évfordulók
 45 *Könyvajánló*: Külföldi pedagógiai szakirodalom
 46 Iránytű
 47 Pályázatok
 48 Programajánló

10

32

38

IMPRESSZUM

Főszerkesztő: Balatoni Kinga Cecília • **Szerkesztőbizottsági tagok:** Aczél Petra elnök, Balatoni Monika, Gloviczki Zoltán, Horváth Vanda, Indri Gyula, Ötvös Zoltán • **Tanácsadó testület:** Bagdy Emőke, Gáspár Mihály, Lányi András, Lévai Balázs • **Szerkesztő:** Indri Dániel
Layout-tervek: Salt Communications Kft. • **Tördelés:** Pattantus Gergely • **Olvasószerkesztő:** Földes Zsuzsanna

Megrendelés/hirdetés: kiado@ofi.hu • **Előfizetés** a folyoiratok.ofi.hu/folyoirat-elofizetes/uj-koznevel-es-elfizetes címen. Az Új Köznevelés lapszámait minden iskola egy példányban ingyenesen megkapja. További példányszámok, illetve egyéb megrendelés esetén egy lapszám ára 600 Ft.

Szerkesztőség: Eszterházy Károly Egyetem Oktatókutatási és Fejlesztési Intézet Tartalomfejlesztési és Tankönyvkiadási Igazgatóság
 Pedagógiai Kiadványszerkesztő Központ, felelős igazgató: Kamp Alfréd • **Cím:** 1143 Budapest, Szobránc utca 6-8. • **Telefon:** (06-1) 235-7276
E-mail: koznevel@ofi.hu • **Honlap:** folyoiratok.ofi.hu/uj-koznevel-es-elfizetes • **Felelős kiadó:** Dr. Liptai Kálmán, az Eszterházy Károly Egyetem rektora
Nyomda: Alföldi Nyomda Zrt. (4027 Debrecen, Böszörményi út 6.) • **Címoldal:** Romrodphoto / Shutterstock.com • **Fotók:** Shutterstock.com
Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Meg nem rendelt cikkekért nem áll módunkban honoráriumot fizetni.

Terjedelem: 3 ív • **Készült:** 5000 példányban • **ISSN 2064-0625**

2017/2018-as tanév (kivonat)

Összeállította: **Balatoni Kinga Cecília**

Forrás: A 2017/2018. tanév rendjéről szóló 14/2017. (VI. 14.) EMMI rendelet (Magyar Közlöny, 90. sz., 2017. június 14.)

Színkódok, jelölések, rövidítések:

A tanév főbb időpontjai, szünetek

TÉMAHÉT – Az EMMI által javasolt három témahét kitűzött időpontjai

DIFER, NETFIT, MÉRÉS – Mérésekkel, felmérésekkel, értékelésekkel kapcsolatos időpontok, feladatok

ARANY, HÍD – Az Arany János programokkal és a Hídprogramokkal kapcsolatos események, feladatok

VIZSGA – A felvételi és érettségi vizsgákkal kapcsolatos események, feladatok

Piros betű – ünnepek, munkaszüneti napok, valamint ledolgozandó munkaszüneti napok

OH – Oktatási Hivatal

DÁTUM	KÓD	TEVÉKENYSÉG
Szeptember 1.		Első tanítási nap
Szeptember 11-ig	ARANY	Az oktatásért felelős miniszter pályázatot hirdet az Arany János Tehetséggondozó Programba, az Arany János Kollégiumi Programba, valamint az Arany János Kollégiumi-Szakközépiskolai Programba történő jelentkezésről.
Szeptember 30-ig	VIZSGA	Az OH a honlapján közlemény formájában nyilvánosságra hozza a középfokú iskolák tanulmányi területeinek meghatározási formáját.
Október 13-ig	DIFER	Az iskola felméri azon első évfolyamosok körét, akiknél indokolt a DIFER-vizsgálat.
Október 13–27.	VIZSGA	Őszi írásbeli érettségi vizsgák
Október 23.	ÜNNEP	Október 23. (hétfő) – nemzeti ünnep
Október 20-ig	VIZSGA	A középfokú iskolák a középfokú intézmények felvételi információs rendszerében – az OH által közzétett közleményben foglaltak szerint – meghatározzák tanulmányi területeiket, és rögzítik a felvételi eljárásuk rendjét tartalmazó felvételi tájékoztatójukat. A középfokú iskolák, kollégiumok nyilvánosságra hozzák a honlapjukon a felvételi tájékoztatójukat.
Október 27-ig	DIFER	Az iskola jelenti az OH-nak a DIFER-vizsgálatban érintett tanulók létszámát.
Október 30. – november 3.		Őszi szünet Október 28. – november 5. (hétfővel együtt 9 nap) November 1. (szerda) – mindenszentek November 2. (csütörtök) – halottak napja
Október 31-ig	VIZSGA	Az általános iskola tájékoztatja a 8. évfolyamos tanulókat a felvételi eljárás rendjéről.

DÁTUM	KÓD	TEVÉKENYSÉG
November 2. – február 28.		Az OH szakmai ellenőrzés keretében megvizsgálja a köznevelési információs rendszer (KIR) intézménytörzsi, személyi nyilvántartásában, valamint a 2017. októberi OSAP-jelentésben a köznevelési intézmények által nyújtott adatszolgáltatások, továbbá a lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók pedagógiai támogatásához kapcsolódó, az OH által működtetett korai jelző- és pedagógiai támogató rendszeren keresztüli adatszolgáltatások jogszabályi feltételeknek történő megfelelését.
November 9–24.	VIZSGA	Őszi szóbeli érettségi vizsgák
November 15-ig	VIZSGA	Az OH közzéteszi a 6 és 8 évfolyamos gimnáziumi központi írásbeli felvételi vizsgát szervező gimnáziumok, továbbá a 8. évfolyamosok számára központi írásbeli felvételi vizsgát szervező intézmények jegyzékét.
November 24-ig	MÉRÉS	Az iskola megküldi az OH részére a május 16-i idegen nyelvi méréshez, a május 23-i országos méréshez, valamint a május 30-i célnyelvi méréshez szükséges adatokat.
December 1-ig	DIFER	DIFER-mérés, 1. évfolyam
December 8-ig	VIZSGA	A tanulók jelentkezése a központi írásbeli felvételi vizsgára közvetlenül a központi írásbeli felvételi vizsgát szervező – az Arany János Tehetséggondozó Programra történő pályázat benyújtása esetén a pályázatban megjelölt – intézménybe.
December 12-ig	ARANY	Az Arany János Tehetséggondozó Programra történő pályázatok benyújtása.
December 13-ig	VIZSGA	A központi írásbeli felvételi vizsgát szervező intézmények jelentik az OH-nak a hozzájuk a központi írásbeli felvételi vizsgákra jelentkezők alapján a feladatlapigényüket.
December 27. – január 2.		Téli szünet December 23. – január 2. (hétvégékkel együtt 11 nap) December 25. (hétfő) – karácsony December 26. (kedd) – karácsony Január 1. (hétfő) – újév
Január 9. – április 27.	NETFIT	A tanulók fizikai állapotának és edzettségének vizsgálata (NETFIT), 5–12. évfolyam
Január 19-ig	ARANY	Az Arany János Tehetséggondozó Programba tartozó intézmények megszervezik a találkozást a programba jelentkezőkkel.
Január 20.	VIZSGA	Az általános felvételi eljárás kezdete. Központi írásbeli felvételi vizsgák az érintett 6 és 8 évfolyamos gimnáziumokban. Központi írásbeli felvételi vizsgák a 9. évfolyamra és az Arany János Tehetséggondozó Programba jelentkezők számára.
Január 26-ig	ARANY	Az Arany János Tehetséggondozó Programba tartozó intézmények megszervezik a találkozást a programba jelentkező, a pótló írásbelin részt vett tanulókkal.
Január 26.		Első félév vége

DÁTUM	KÓD	TEVÉKENYSÉG
Február 2-ig		Az iskola értesíti a tanulókat/szülőket az első félév tanulmányi eredményeiről.
Február 8-ig	VIZSGA	A központi írásbeli felvételi vizsgát szervező intézmények a OH által meghatározott módon értesítik az írásbeli eredményéről a tanulókat.
Február 9-ig	ARANY	Az Arany János Tehetséggondozó Programban részt vevő intézmények a pályázatok eredményéről – egymás egyidejű előzetes értesítésével és az oktatásért felelős miniszter bevonásával – értesítik a tanulókat/szülőket és az általános iskolákat.
Február 10-ig	MÉRÉS	Az iskola elvégzi a pedagógiai munka elemzését, értékelését, hatékonyságvizsgálatát.
Február 19-ig	VIZSGA	Az általános iskola továbbítja a tanulói jelentkezési lapokat a középfokú iskoláknak, a tanulói adatlapok első példányát pedig az OH-nak. (A 6 és 8 évfolyamos gimnáziumba történő jelentkezésről a tanuló közvetlenül is megküldheti a jelentkezési lapot a gimnáziumnak, a tanulói adatlapot az OH-nak.)
Február 19-ig	VIZSGA	Jelentkezés a rendészetért felelős miniszter által fenntartott rendészeti szakgimnáziumokba.
Február 22. – március 13.	VIZSGA	Szóbeli meghallgatások az általános felvételi eljárás keretében.
Március 5–9.	TÉMAHÉT	Pénzügyi és vállalkozói témahét
Március 10.		Szombati munkanap (március 16., péntek ledolgozása)
Március 14-ig	VIZSGA	A középfokú iskola nyilvánosságra hozza a jelentkezők felvételi jegyzékét.
Március 15.	ÜNNEP	Március 15. (csütörtök) – nemzeti ünnep
Március 16.		Pénteki munkaszüneti nap (március 10., szombaton dolgozzuk le)
Március 21–22.	VIZSGA	A tanulói adatlapok módosításának lehetősége az általános iskolában.
Március 23-ig	VIZSGA	Az általános iskola eddig az időpontig elzárva őrzi az eredeti, korábban beküldött tanulói adatlap második példányát. A módosító tanulói adatlapot ekkor kell megküldeni az OH-nak.
Március 28-ig	VIZSGA	Az OH elektronikus formában megküldi a középfokú iskoláknak a hozzájuk jelentkezettek listáját ábécésorrendben.
Március 28-ig	HÍD	A Klebelsberg Központ kijelöli a Köznevelési Hídprogramot a következő tanévtől megvalósító középfokú intézményt vagy intézményeket, és erről tájékoztatja az általános iskolákat. A szakképzésért és felnőttképzésért felelős miniszter, valamint az agrárpolitikáért felelős miniszter kijelöli a Szakképzési Hídprogramot a következő tanévtől megvalósító középfokú tagintézményt vagy intézményeket, és erről a Klebelsberg Központon keresztül tájékoztatja az általános iskolákat.

DÁTUM	KÓD	TEVÉKENYSÉG
Március 29. – április 3.		Tavaszi szünet (csütörtöktől keddig, 6 nap) Március 30. (péntek) – nagypéntek Április 1. (vasárnap) – húsvét Április 2. (hétfő) – húsvét
Április 9–13.	TÉMAHÉT	Digitális témahét
Április 10-ig	VIZSGA	Az OH a módosító tanulói adatlapok alapján kiegészíti a jelentkezők listáját.
Április 13-ig	VIZSGA	A közép fokú iskola igazgatója az ideiglenes felvételi rangsort megküldi az OH-nak.
Április 20-ig	VIZSGA	Az OH kialakítja a végeredményt az igazgatói döntések és tanulói adatlapok egyeztetése alapján, és elküldi a közép fokú iskoláknak (egyeztetett felvételi jegyzék).
Április 21.		Szombati munkanap (április 30., hétfő ledolgozása)
Április 23–27.	TÉMAHÉT	Fenntarthatósági témahét
Április 27-ig	VIZSGA	A felvételt hirdető közép fokú iskolák megküldik a felvételről vagy az elutasításról szóló értesítést a jelentkezőknek és az általános iskoláknak.
Április 30.		Hétfői munkaszüneti nap (április 21., szombaton dolgozzuk le)
Május 1.	ÜNNEP	Május 1. (kedd) – a munka ünnepe
Május 3.		Utolsó tanítási nap a közép fokú iskolák utolsó, befejező évfolyamán. Kivéve: – rendészeti szakgimnáziumok: május 18. – honvédelmi szakképző iskolák: május 25. – szakképző iskolákban fél éves, másfél éves, két és fél éves képzésben vagy keresztfél éves oktatásban, egész számú tanéves képzésben részt vevő tanulók részére: január 5. – a két évfolyamos részsakképesítésekre való felkészítést folytató szakiskolákban és a Szakképzési Hídprogram keretében részsakképesítésekre való felkészítést folytató szakközépiskolákban: június 1.
Május 4–28.	VIZSGA	Írásbeli érettségi vizsgák
Május 7–18.	VIZSGA	Rendkívüli felvételi eljárást kell tartani, ha az általános felvételi eljárás keretében a felvehető létszám 90%-ánál kevesebb tanulót vettek fel.
Május 7. – augusztus 31.	VIZSGA	A közép fokú iskola igazgatója rendkívüli felvételi eljárást írhat ki.
Május 16.	MÉRÉS	Idegen nyelvi mérés (angol, német), 6. és 8. évfolyam
Május 18-ig	VIZSGA	A rendkívüli felvételi eljárást meghirdető iskola igazgatója dönt a felvételi kérelmekről.
Május 20.	ÜNNEP	Pünkösöd (vasárnap)
Május 21.	ÜNNEP	Pünkösöd (hétfő)

DÁTUM	KÓD	TEVÉKENYSÉG
Május 23.	MÉRÉS	Országos mérés, értékelés (szövegértés, matematika), 6., 8. és 10. évfolyam
Május 30.	MÉRÉS	A két tanítási nyelvű általános iskolákban célnyelvi mérés, 6. és 8. évfolyam
Június 1-ig	NETFIT	Az iskola feltölti a NETFIT-rendszerbe a mérés eredményeit.
Június 1-ig	VIZSGA	A benyújtott kérelmek alapján lefolytatott jogorvoslati eljárás befejezése a fenntartónál.
Június 3.	ÜNNEP	Pedagógusok napja
Június 7-29.	VIZSGA	Szóbeli érettségi vizsgák
Június 15.		Utolsó tanítási nap
Június 15-ig	MÉRÉS	Az iskola megküldi az OH-nak a május 16-i idegen nyelvi mérésben, valamint a május 30-i célnyelvi mérésben részt vett tanulói és intézményi adatokat, továbbá az eredményeket közzéteszi saját honlapján.
Június 18-ig	HÍD	<p>Az általános iskola értesítést küld a tanuló állandó lakhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes megyeszékhely szerinti járási hivatal, valamint a Klebelsberg Központ részére, amennyiben kezdeményezi a tanköteles tanuló felvételét a Köznevelési Hídprogramba. A Klebelsberg Központ kijelöl legalább egy, a megye területén működő Köznevelési Hídprogramban részt vevő köznevelési intézményt, amely a tanulót felveszi tankötelezettségének teljesítése érdekében.</p> <p>Az általános iskola értesítést küld a tanuló állandó lakhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes megyeszékhely szerinti járási hivatal, valamint a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal részére, amennyiben kezdeményezi a tanköteles tanuló felvételét a Szakképzési Hídprogramba. A Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal kijelöl legalább egy, a megye területén működő Szakképzési Hídprogramban részt vevő középfokú intézményt, tagintézményt, amely a tanulót felveszi tankötelezettségének teljesítése érdekében.</p>
Június 21-23.		Beiratkozás a középfokú iskolákba, valamint a Köznevelési és a Szakképzési Hídprogramba az iskola igazgatója által meghatározott időben.
Június 30-ig	MÉRÉS	Az iskola elvégzi a pedagógiai munka elemzését, értékelését, hatékonyságvizsgálatát.
Július 25. - augusztus 10.		Beiratkozás a honvédelemért felelős miniszter fenntartásában lévő, kizárólag a honvédelemért felelős miniszter hatáskörébe tartozó szakképesítésekre való felkészítést folytató szakképző iskolába.
Augusztus 1-31.		Beiratkozás a rendészetért felelős miniszter által fenntartott rendészeti szakgimnáziumokba.
Augusztus 31-ig		Pótbeiratkozás a Köznevelési és a Szakképzési Hídprogramra.

Szöveg:
Szódy Judit

Hiperaktív vagy eleven?

Vannak gyerekek, akik szinte szünet nélkül izegnek-mozognak, úgy tűnik, képtelenek nyugton ülni akár egy percre is. Az ilyen óvis könnyen bajba sodródik, összevész társaival, kisebb-nagyobb baleseteket szenved, vagy épp ő okoz sérülést másoknak. Az óvónő számára nagy kihívás, hogy megfelelően kezelje a túlságosan eleven gyereket, hiszen a többiekkel is foglalkoznia kell. Könnyen érezheti úgy, segítség nélkül nem boldogul.

Az óvodáskorúaknak többnyire hatalmas a mozgásigényük, korlátozott a figyelmi kapacitásuk, és nehezen tudják igényeik kielégülését késleltetni. Ezt minden óvónő tudja. Éppen ezek a funkciók vannak fokozottan fejlődésben, és mire a gyermek eléri az iskoláskort, addigra képes lesz végigülni egy tanórát, végighallgatni egy mesét, a feladatára összpontosítani. Kiscsoporttól nagycsoportig fantasztikus változáson mennek keresztül az óvisok. De vannak gyerekek, akiknél mintha megrekedtek volna ezek a képességek egy korábbi szinten, miközben az intelligenciájukkal, érdeklődésükkel semmi baj. Az óvónő és a szülő egyaránt küzd a helyzettel, és könnyen lehet, hogy valakiben felmerül a kérdés: nem hiperaktív a gyerek véletlenül?

Nehezen kezelhető

A hiperaktív gyerekekre már csecsemőkorban jellemző a mozgékonyság, motoros nyugtalanság. Ezek a babák sokat sírnak, keveset alszanak, már a korai életkortól igénybe veszik a szüleiket. Amint állni tudnak, hamar elindulnak, és képtelenek a „fenekükön maradni”. Nem köti le őket szinte egy játék sem, folyamatosan új ingereket keresnek, jellemzően akkor érzik jól magukat, ha nyüzsgés van körülöttük, vagy ha egy felnőtt teljes figyelmével feléjük fordul. Meglepő módon a pörgő rajzfilmek, filmek, videojátékok hosszú időre lekötik őket. A lényeg, hogy folyamatos erős ingereket biztosítson, amit néznek.

Bár állandóan mozog, a hiperaktív gyermek mozgása inkább darabos, ügyetlen. Ebből aztán meglehetősen sok baleset származhat. A finommozgása is elmaradhat a korától, nem szívesen rajzol, gyurmázik, és nem is „ér

rá” ezeket gyakorolni, mivel nincs hozzá türelme. Más „üldögélős” tevékenységet sem végez kitartóan, legyen az társas- vagy építőjáték. A szabályokat nem érti, főleg azért, mert nincs türelme végighallgatni őket, képtelen a figyelmét ennyi időre is összpontosítani. Ugyanebből az okból nem emlékszik a neki adott feladatokra, ezért nem is végzi el őket. Összességében a „rossz gyerek” benyomását kelti: nyüzsög, figyelmetlen, engedetlen, türelmetlen. Ám a probléma hátterében biológiai, pszichológiai és szociális okok állnak.

Diagnózis: megbélyegzés vagy segítség?

A hiperaktivitás vagy mai nevén ADHD (Attention-deficit hyperactivity disorder) diagnózisát gyermek- és ifjúságpszichiáter állíthatja fel. Ehhez ismernie kell a gyermek szociális hátterét, tüneteit, és diagnosztikai vizsgálatokat kell végeznie. Az ADHD központi tünetei a koncentráció zavara, az impulzivitás és a túlmozgás. Van gyerek, akinél az egyik tünet hangsúlyosabb, míg a másik szinte alig jelentkezik, ennek megfelelően altípusok is léteznek, a megkülönböztetésnek a terápiában van jelentősége.

A hiperaktivitással kapcsolatban rengeteg tévhit kering, és még a tudományos háttér sem teljesen tiszta. Sokaknak az az érzésük, hogy „divatba jött” ez a diagnózis, és nem jó, hogy orvoshoz viszik a gyereket ahelyett, hogy rendszeren megnevelnék. Előfordul, hogy a szülő így fogalmaz: „Az én gyermekem nem hülye, nem viszem pszichiáterhez. Én is rossz voltam, apám helyre tett egy-két pofonnal, jó ember lett belőlem.”

Mások éppen azt szorgalmazzák, hogy az éppen csak gyanús gyerekek is kerüljenek orvoshoz, hogy szakszerű segítséget kaphassanak. Az az igazság, hogy mindenképpen jó, ha a viselkedészavaros gyerekekkel szakember foglalkozik, akár endogén (vagyis biológiai) oka, akár „csak” környezeti, szociális oka van a problémának. Így elkerülhető a viselkedészavar miatt kialakuló, további járulékos problémák megjelenése. Önértékelési zavarhoz vezet, hogy az ADHD-s gyerekek rengeteg alkalommal élnek át kudarcot. Mivel figyelmük könnyen eltérődik, nem tudnak a feladataikra összpontosítani, talán meg sem értik a feladatot, ha túl összetett. Képtelenek egy kijelölt cél felé haladni, és annak érdekében kitartóan tevékenykedni. Emiatt nem lesz sikerélményük, ráadásul a társaik és a felnőttek is azt gondolják róluk, hogy ügyetlenek és buták.

Mivel impulzívok, előbb cselekednek, mint gondolkodnak, az indulataikat nem tudják kordában tartani, ezért a kortársaik, de a környezetükben élő felnőttek sem keresik a társaságukat. Így könnyen izolálódhatnak, magukra maradhatnak.

A tapasztalat az, hogy a szülők, pedagógusok által vizsgálatra küldött gyerekek fele kap pozitív diagnózist.

Gyógyító napirend

A hiperaktív gyerekek számára elsősorban viselkedésterápiát javasolnak a szakemberek. Ennek keretében strukturált napirendet alakítanak ki. A napirend fontos kapaszkodót jelent a gyerekeknek, aki amúgy elúszik, nem tud a változásokhoz megfelelően alkalmazkodni, nem tud bonyolult szabályokat megjegyezni. A viselkedésterápia módszere, hogy a terapeuta azonnali jutalommal erősíti meg a megfelelő viselkedést. Vagyis épp az ellentétét csinálja, mint amit az utca embe-
re javasolna: „Kapjon egy pofont, mindjárt nem lesz hiperaktív.” A gyerekeknek éppen arra van szüksége, hogy a sok kudarc mellett sikerélményt is átéljen. A jutalmazás emellett arra motiválja, hogy igyekezzen mások számára is elfogadható viselkedésmintákat kialakítani: türelmesen várni, kitartóan gyakorolni valamit, egy helyben maradni, végighallgatni egy rövid mesét és így tovább. A terapeuta szorosan együttműködik a szülőkkel és a gyermek pedagógusaival.

Ha nem elég a viselkedésterápia, gyógyszeres kezelés is szóba jöhet. Ez csak gyermek- és ifjúságpszichiáter felügyeletével lehetséges. A szülők, pedagógusok, a pszichiáter és a pszichológus együttműködése segít, hogy a gyerek élhetőbb életet éljen, és kibontakoztathassa tehetségét. Segítség nélkül lehet, hogy alacsony önértékelésű, szorongó, rosszul teljesítő gyerek, majd felnőtt válna belőle. A gyermekkori hiperaktivitás fiatal felnőttkorra megszelídülhet. Ha megfelelő támogatást kapott, kellő önismerettel választhat magának szakmát és hobbijt, amelyben akár előnyös is lehet dinamizmusa, mozgékonyága, ingerkereső személyisége.

Hogyan segítsünk a gyerekeknek az óvodában?

- Figyeljük meg, hogy átmeneti vagy tartós viselkedészavarról van-e szó!
- Legyünk türelmesek! Előfordul, hogy egy gyerekeknek önmagában az óvodába lépés is elég, hogy hiperaktivitásra utaló tüneteket mutasson, hiszen ez nagy próbatétel.
- Ha heteken át nincs változás, és a gyereket már veszélyeztetik a másodlagos hatások (szorongás, kiközösítés), kérjük szakember segítségét!
- Beszélgessünk a szülőkkel arról, ők hogy látják a gyereket, és milyen módon küzdenek meg a nehézségekkel!
- Tartsuk be az ovi napirendjét! Beszélgessünk erről a gyerekekkel is!
- Készítsünk rajzos napirendkártyákat, amelyek segítségével a gyerekek megállapíthatják, mikor milyen tevékenység következik!
- Ha a gyerek „felülmúlta önmagát” (türelmes volt, megfigyelt valamit, hosszabban játszott egy helyben), dicsérjük meg!

Hogyan segítsünk a szülőknek?

- Biztosítsuk őket arról, hogy elfogadjuk a gyereküket!
- Meséljünk nekik arról, hogy a „túl intenzív” gyerekek energiáját is pozitívvá lehet fordítani, például megfelelő sporttevékenység vagy hobbi segítségével!
- Segítsünk nekik szülőcsoportot vagy más segítő fórumot találni!
- Javasoljuk otthonra is a követhető napirend kialakítását!
- Javasoljuk, hogy egyszerű és jól érthető szabályokat állapítsanak meg!
- Javasoljuk, hogy dicsérjék meg a gyereket mindig, amikor érdemesnek találják rá!
- Keressünk együtt szakembert vagy csapatot a diagnózishoz és a terápiához!

Olvasnivalók

- Ranschburg Jenő: *Pszichológiai rendellenességek gyermekkorban*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, 2010.
- Ferek, Marko: *Hiperaktív álmodozók. Jobbak, rosszabbak, mások. Bepillantás az ADHD-ba*. Budapest: Geobook, 2011.
- László Zsuzsa: *Az örökmozgó gyerek*. Budapest: Fi-Mo-Ta Bt., 1997.

Közös a profilunk

Egy új rovat indulásakor érthető a lámpaláz. Mintha új tag érkezne egy összeszokott társulatba, akinek be kell bizonyítania, hogy van ott helye, sőt lesz szerepe. Arról nem is beszélve, hogy azt jól is játssza el. Ki ne izgulna ilyen helyzetben?!

Szöveg:

Aczél Petra,

a Budapesti
Corvinus Egyetem
Magatartástudományi és
Kommunikációelméleti
Intézetének vezetője

Még akkor is érthető – sőt, illő – az izgalom, ha nyilvánvaló, hogy sok új darabot kell eljátszani. Mások a nézői igények. Sőt, más a világ, amelyről beszélünk. Alapvetően a „Közös a profilunk” rovat megszületésének is ez az oka. Hogy a változásközpontú gondolkodás és élet korában van itt valami, amiről még többet kell beszélünk. Ha egyszerűen fogalmaznánk, azt mondanám, ez a valami a kommunikáció. Ha bonyolultan, akkor pedig ugyanezt. Mert hiába vált szinte köztöszóvá a kifejezés, mindannyian érezzük, hogy egyike a legnagyobb problémáinknak. A kommunikáció az oka, helye, csatornája és módja legfájóbb meg nem értéseinknek, legnagyobb konfliktusainknak egyéni és közösségi szinten egyaránt. Azt hisszük, aki kommunikál, az már félig helyesen cselekszik – annál is inkább, mert tudjuk, hogy nem lehet nem kommunikálni. Ehelyett azt tapasztaljuk, hogy minden kommunikáció új helyzetet, új nézőpontot, új emberi feladatokat teremt – nem megoldást, hanem kihívást. Induljunk ki tehát abból, hogy a kommunikáció nem valami cukros-édes fogalom, amelyre nem illik „rosszat mondani”. És folytassuk azzal, hogy ez az egyik legbonyolultabb emberi cselekedet és folyamat, amely békeidőben szinte minden viszonyt meghatároz. Része az identitásnak, a kapcsolatnak, a munkának, minden tudás megmutatója (és sokszor helyettesítője), sokféle hatóerő hordozója.

Minden komoly szakma szinte magától értetődően lebecsüli a kommunikáció jelentőségét. Hiszen „beszélni” mindenki tud, mi lehet annak elméletében-gyakorlatában akkora truváj?! Közben a beteg nem meri megkérdezni az orvosát, inkább retteg a műtétől, az ügyfél tart az ügyintéző szigorától és a szabályoktól, a munkavállaló és a hitelfelvevő pedig abból indul ki, hogy úgysem értheti, ami a szerződésében le van írva. Arról nem beszélve, hogy a feleség nem ért szót a férjjel, a kamasz egyikőjükkkel sem, a tanárnak

pedig mindenki velünk kellene. Sok energiát fecsérlünk el azzal, hogy azt hisszük, a kommunikáció, sőt, a gördülékeny kommunikáció adott. Nem adott. Dolgozni, foglalkozni kell vele. Művelni kell – hogy maradjanak kertjeink. Különösen egy olyan hivatásban, amelynek csatornája, közege, eredményezője is kommunikatív. A tanításról van szó. Mert alapvetően „gondolkodni és beszélni tanítunk” az iskolában, figyelmeztet Babits, nem pedig tudományokra okítjuk a diákokat. Egy olyan korban, amelyben az információ elérhetősége, intenzitása túlnőtt a 45 perces tanóra izgalmain és a katedra tekintélyén, érdemes újra megszeretni nemes eszközünk: a szót, a kommunikációt, a médiát. Ez az új rovat ebben kíván alázatos társ, szerény inspiráció lenni.

Ameddig közös a profilunk, addig értjük egymást. De fontos, hogy a bejegyzésekben, témákban már a ma fiataljaira hagyatkozzunk. Legyenek ők, akik megadják az alaphangot. Az igazi melódia úgyis mindig több szólam együttműködésének eredménye. És ha magunkat is meghalljuk benne, akkor nemcsak nekünk, hanem rólunk is szól.

Három fiatal kutató: *Pelle Veronika, Deli Eszter és Komár Zita* lesznek a kommunikáció gazdag terepén a bátor cicerónék. Mindhárman ismerik a közép- és felsőoktatás közeget, az oktatás és kutatás legújabb módszereinek elkötelezett szakemberei. És ipszilonok – közvetítők ikszek és alfák között. Arra vállalkoznak, hogy olyan témákat bontsanak ki az *Új Köznevelés* hasábjain, mint a nemnyelvi kommunikáció és annak legújabb kutatási eredményei, a médiatudatosság, az újmédia kihívásai, a képi érvelés, a családi, iskolai vagy a kreatív kommunikáció – hogy csak néhányat említsek a terveik közül.

Akkor lettem egészen biztos, hogy három ilyen tehetséges fiatalra van szükség a rovatához, amikor egyik délelőtt a kolléganőmmel a szekrény tartalmát szortíroztuk az irodában. Hiába, amikor mindenki azt hiszi, hogy a tanárok már régen nyaralnak, akkor kezdődik az iskolában az egyik legnehezebb munka: a rendrakás.

Egyik hallgatóm pont abban a pillanatban lépett be, amikor előhúztunk egy doboz írásvetítő-fóliát. Ő ránézett az egyébként professzionális nejlonokra (ha az én diákkoromban lettek volna ilyenek!...), és megkérdezte: mi az az írásvetítő? Én csak annyit kérdeztem vissza: mennyi idő is Ön? Aztán jó volt neki, a 22 évesnek elmagyarázni a modernnek hitt szalagosmagnó- és videokazetta-időszak szép emlékeit. Néha egy fólia is lehet híd a generációs szakadék fölött...

Ameddig közös a profilunk, addig értjük egymást. De fontos, hogy a bejegyzésekben, témákban már a ma fiataljaira hagyatkozzunk. Legyenek ők, akik megadják az alaphangot. Az igazi melódia úgyis mindig több szólam együttműködésének eredménye. És ha magunkat is meghalljuk benne, akkor nemcsak nekünk, hanem rólunk is szól.

Ezzel ajánlom magunkat és az új rovatot a nyájas Olvasó figyelmébe.

Munkaerőpiaci körkép

Válogatta: **Balatoni Kinga Cecília**

(A szövegeket rövidítve közöljük. Teljes terjedelmükben az eredeti oldalon olvashatók.)

Munkaerőhiány kontra munkanélküliség

2017. 06. 15.

Forrás: *A munkaerőhiány a nemzetközi és a magyar irodalom tükrében*, MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet, www.gvi.hu/files/researches/510/munkaerohiany_2017_tanulmany_170609.pdf

A magyar munkapiac jelentős átalakuláson ment keresztül az elmúlt évtizedben, melynek következtében új jelenség jelent meg: a munkaerőhiány. Miközben egyre több szektorban jelentős hiánnyal küzdenek a vállalatok a képzett munkaerőt tekintve, addig több mint félmillió ember – a gazdaságilag aktív népesség több mint 10 százaléka – még mindig nem vagy csak az állami közfoglalkoztatásban tud elhelyezkedni. (...)

A legtöbb esetben a munkaerőhiány (...) a munkaerő kínálata és kereslete közötti szerkezeti eltérésekből adódik. Állások maradnak betöltetlenek annak ellenére, hogy a gazdaság jelentős tartalék munkaerő-állománnyal rendelkezik, amelynek oka:

- egyrészt, hogy a munkavállalók nem rendelkeznek a megfelelő képesítéssel és készségekkel,
- másrészt pedig az alacsony mobilitás következtében egyes földrajzi térségek munkaerő-ellátottsága visszaesik.
- Harmadikként a népesség nyugatra migrálását is tekinthetjük olyan tényezőnek, ami a munkaerőhiány jelenségéhez vezet.
- A magasabban képzett munkaerő esetében előfordul, hogy a munkakereslet és -kínálat azért sem találkozik, mivel a vállalatok nem tudnak a vállalat alacsony termelékenységéből kifolyólag olyan magas munkabért fizetni, ami megfelelne a jelentkező elvárásainak vagy termelékenységének. Végül az is hozzájárul a munkaerőpiaci hiányhoz, hogy a munkaerőpiacról kivonuló (nyugdíjba vonuló) kohorszok létszáma meghaladja a belépő kohorszok nagyságát, amit a korábban említett migráció tovább erősít. (...)

Kvantitatív munkaerőhiány

Kvantitatív munkaerőhiány esetén a gazdaságban felkínált összes munkaerő mennyisége nem éri el a keresett mennyiséget.

A munkaerő iránti túlkeresletet okozhatja a gazdaság növekedésének gyorsulása, egy bizonyos szektor termékei vagy szolgáltatásai iránt megnövekedett kereslet, illetve a termelési tényezők relatív árának változása. (...)

A munkaerő-kínálat visszaesése az aktív korú munkaerő-állomány csökkenése és az alacsony részvételi arány következménye. (...)

Ha a kvantitatív munkaerőhiány regionális szinten jelentkezik, akkor a munkapiac kínálati és keresleti oldalának földrajzi egyenlőtlensége miatt alakul ki túlkereslet (alulkínálat) a munkaerő iránt. Ekkor az ország egyes régióiban hiány, míg másokban többlet alakul ki annak ellenére, hogy az ország elegendő munkaerő-állománnyal rendelkezik. A munkapiac regionális egyenlőtlensége a munkavállalók alacsony mobilitása miatt magas munkanélküliségi rátához és tartós munkaerőhiányhoz vezet.

Kvalitatív munkaerőhiány

(...) A kvalitatív munkahiány alapvetően a munkaerőpiac keresleti és kínálati oldal meghatározó jellemzőinek eltéréseiből adódik. Ezeket az egyezésszerű eltéréseket alapvetően a képzettségbeli eltérések, a preferenciabeli eltérések, valamint az információ hiánya okozhatja.

Kínálati oldalon a nem megfelelően megválasztott képzési orientáció erősíti a képzettségbeli hiányt.

A felsőfokú végzettséggel rendelkezők növekvő száma ellenére bizonyos szektorokban – mint az informatika, az egészségügy – nagymértékű munkaerőhiány van.

Keresleti oldalon pedig a munkaerő-toborzási folyamat során jelentkező merevség járul hozzá a képzett munkaerő hiányához, mint például a nem megfelelő csatornán történő álláshirdetés és – főként a kis- és középvállalatok esetében – az alacsony toborzási aktivitás.

A preferenciákbeli eltérések a munkáltató és munkavállaló oldalán akkor jelentenek akadályt, ha a munkakör betöltésére alkalmas, aktív korú álláskereső nem hajlandó az adott munkafeltételek mellett (például felkínált bér) elvállalni az állást. Lehetséges, hogy a munkavállaló nem hajlandó elvállalni a munkát az alacsony bérezés fejében, a munkavállaló pedig cége alacsony termelékenysége miatt nem tud többet fizetni. (...)

Végül a rendelkezésre álló információban jelentkező eltérések is okozhatják a munkaerőhiány növekedését. Ebben az esetben egyrészt a toborzási folyamat során az álláskereső képzettségéről fennálló információk aszimmetria korlátozza a hiány betöltését, másrészt a nem megfelelő információáramlás az üres álláslehetőségekről a munkáltató irányából a munkavállaló felé is akadályt jelenthet.

A munkaerőhiány – ahogy a vállalatok látják

2017. 02. 02.

Forrás: A munkaerőhiány vállalati percepciója. 2017. január, MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet, www.gvi.hu/files/researches/494/munkaerohiany_2016_elemzes_170202.pdf

(...) A toborzási nehézségeket (munkaerő- és szakemberhiány) jelző cégek aránya jelentősen nőtt az elmúlt két évben: míg 2011 és 2013 között csupán minden tizedik vállalkozás jelezte ezt a problémát, addig 2016. októberben már a vállalkozások 40%-a említette a toborzási nehézségeket mint a vállalat üzleti életét akadályozó tényezőt.

Ez a jelenség főként a döntően exportáló, ipari, döntően külföldi tulajdonban lévő, dunántúli, közép- és nagyvállalkozásokra volt jellemző a GVI 2016. októberi, több mint 3000 vállalatra kiterjedő konjunktúravizsgálatának adatai alapján.

A toborzási nehézségek közül a legtöbb céget az új, tapasztalt munkavállaló(k) felvétele, az új, kezdő munkavállaló(k) felvétele, illetve a cégnél dolgozó tapasztalt munkavállaló(k) megtartása érinti. (...)

Munkaerőpiaci trendek 2017-ben

2017. 02. 24.

Forrás: Magyar Logisztikai, Beszerzési és Készletezési Társaság, www.logisztika.hu/2017/02/24/munkaerohiany-felborított-minden-eddig-ismert-piaci-mozgást

1. Szuperrugalmas munkakörnyezet

(...) A dolgozók nagyobb szabadságot, a munkamódszerek megválasztásának lehetőségét és erősebb együttműködések szeretnének.

Az új generációnak sokkal nagyobb az igénye a projektszintű megbízásokra, a csapatban való munkára és a váltakozó feladatokra. Ezekkel ugyanis fejleszteni tudja magát és a karrierjét egyaránt, kevésbé érzi lineárisnak a fejlődését, s jobban meghatározható a szerepe a cégben és egy-egy feladatban is. (...)

2. A munkavállalói élmény markáns átalakítása

(...) Főleg a kkv-knál egyre gyakoribb, hogy ha nem bírják a bérversenyt, akkor más megoldásokkal próbál-

ják maguknál tartani a munkavállalókat: a munka és magánélet egyensúlyának biztosítása, a rugalmas munkaidő, a csúsztatott műszak, az osztott munkakörök, a családias légkör, az állásajánlói jutalom, a családtagok vagy akár teljes családok alkalmazása, a vonzó munkakörnyezet, a különleges juttatások és élmények mind-mind ezt a célt szolgálják. (...)

3. Idősek forradalma

Az USA-ban 2000-ben csupán négy millió 65 évnél idősebb embert foglalkoztattak (a teljes munkavállalók 12,8%-át), míg 2016-ra ez a szám már majdnem kilencmillióra (18,8%) emelkedett. Logikus lépés lehet Magyarországon is, hogy az idősebb, de a piacon jelen lévőknél sokkal tapasztaltabb, megbízható munkatársakat akár részmunkaidőben újra foglalkoztassák, felhasználják a szakértelmüket, amit eddig a fiatal munkaerők dömpingje miatt nem tettek. (...)

4. Szervezeti átalakulás – a csoportteljesítmény elsőbbsége vs. egyéni teljesítmény

Az átalakult munkaerőpiac a cégek belső szervezeti átalakulását is előrevetíti. Ez az egyik legizgalmasabb trend megalapozója. Az egyéni napirend és az egyéni célok háttérbe szorulnak, a csapat érdeke kerül előtérbe. A cégvezetők már teamként gondolnak a cégükre, és ugyan nehezebb lesz egyénenként kiemelkedni, de mint csoport nagyobb figyelem és teljesítmény érhető majd el. Szinte az összes nagyobb amerikai, de hazai vállalat is a szervezeti átalakulást tűzte ki legnagyobb célként a következő évekre, és háromnegyedük úgy hiszi, képes is arra, hogy ebben az új együttműködési viszonyrendszerben működhessen tovább.

5. A szakmunkás és fizikai dolgozói bérek emelkedése

A fizikai munkát végzők megbecsültsége is nagy változáson ment keresztül az elmúlt években. A hiányszakmák jó része fizikai szakma. (...)

6. A kiterjesztett és a virtuális valóság erősödése

(...) A virtuális és a kiterjesztett valóság segítheti a kevésbé tapasztaltak fejlődését, a munkakeresők fejlesztését, és felpörgetheti a vállalati képzéseket is, hiszen nemcsak látványosabb egy ilyen képzés, de olcsóbb is, mint tréneret bérelni. Nem beszélve arról, hogy így az olyanok is „jelen lehetnek”, akik a földrajzi távolságból adódóan képtelenek lennének részt venni a továbbképzéseken. (...)

Ágnes asszony és a többiek

Kalandozás Arany János sokszínű életművében

Alig akad olyan irodalmi műfaj, amelyben Arany János nem alkotott – olykor nem kis fejtörést okozva az utókornak. Nehéz ugyanis eldönteni, hogy lírai alkatú költő volt-e, vagy inkább epikus, műfordítóként volt-e jelentősebb, vagy tudományszervezőként... Amikor Arany János életművének gazdagságát egy-egy alakjának tükrében mutatjuk be, számos mű izgalmas alkotói folyamatába pillanthatunk be. Arany alakjai – műveinek főszereplői, publicisztikájának alanyai – sokszor évtizedeken keresztül kísérték szerzőjük pályafutását, olykor más-más alakban is: egyik műfordításának főhősétől vette írói álnevét, a magyar őstörténet fontos alakjairól egyaránt írt tanulmányt és elbeszélő költeményt.

Szöveg: **Maczák Ibolya**

Az „eltűnt eposz” nyomában Etele hun király – elbeszélő költemények

„Volt-e nekünk valaha ős eredeti eposzunk?” – tette fel a kérdést Arany János 1857-ben írt, „naiv eposzunk”-ról szóló cikkében, amelyet három év múltán saját lapjában, a *Szépirodalmi Figyelő*-ben jelentetett meg. A magyar eredettörténetre vonatkozó kérdések már pályája eleje óta foglalkoztatták, nem meglepő tehát, hogy kísérletet tett költői megfogalmazására. A trilógiának szánt, a hiányzó magyar naiv eposzt pótló elbeszélésből – amely Csaba királyfi sorsán keresztül jutott volna el a magyar őstörténethez – azonban csak a *Buda halála* című résszel készült el 1863-ban. A mű megírását gondos kutatómunka előzte meg: Arany gyakorta forgatta például Ipolyi Arnold 1854-ben megjelent *Magyar Mythológiáját*. (Ezt igazolja a *Buda halála* legismertebb epizódja, „betét-jelenete”: a lakomán elhangzó *Rege a csodaszarvasról* is.) Mint Tompa Mihály-nak írt leveléből is kiderül, gyakran forgatta Priszkosz rétor görög történetíró Attila udvaráról szóló beszámolóit is.

Etele király tehát Arany epikus műveinek és nagy formátumú, tragikus hőseinek világába kalauzolhatja az olvasót. A *Buda halála* középpontjában a bűn, a végzetes tett áll, amely végül meghatározza a hun nép sorsát: a törvényes vezér, a hatalmáról lemondó Buda felett diadalmaskodó, nagy tekintélyű, elszánt Etele testvérgyilkossága az egész nemzet pusztulásához vezet. Hiába hivatott a legendás hun király a világ fölötti uralomra: saját hibáit, indulatait, féktelen természetét nem képes legyőzni.

Asszony a patakparton

Egy geszti parasztaasszony – balladák

Az 1853-ban írt *Ágnes asszony* című balladát geszti emlékei nyomán írta Arany. A férjgyilkos asszony tragikus történetét megörökítő kispikái alkotás máig vitatott az utókor számára. Nehezen dönthető el ugyanis, hogy a mű főszereplője valóban részese volt-e a gyilkosságnak, vagy jogtalanul vádolják, bűne „csupán” a hűtlenség. Az sem egyértelmű, hogy a főszereplőt a férje halála miatt érzett lelkiismeret-furdalás vagy a hamis vádak súlya taszítja-e az örületbe.

A gyilkosság és a bírósági tárgyalás leírása vélhetően Arany leleménye, az asszony megőrülésének költői-lélektani ábrázolása egyértelműen az ő érdeme. A ruháit eszelősen, éjjel-nappal mosó hősnő alakját azonban valós történet ihlette. Ismeretes ugyanis olyan Arany-feljegyzés, amelyben a költő megemlíti a ballada modelljét: „(...) tegnap a kastélyon kívül, a határban csörgedező patak partján sétálgattunk, hová az itteni parasztaasszonyok mosni, sulykolni viszik ruhájukat. Megint köztük volt a falu öreg, bolond parasztaasszonya; reggeltől estig mossa már rongyokká foszlott fehéreneműjét, és rögeszméje, hogy mégis szennyes marad. Időnként eszelős tekintettel rámered a foszlányokra, majd új buzgalommal mosáshoz lát. Szörnyű e megháborodott asszony üres, révedező tekintete.” Ágnes asszony a balladák és a tragikus hősnők világába kalauzolja az olvasót – a *Tetemrehívás* Kund Abigéljének és Bor vitéz menyasszonyának távoli „rokonaként”.

A kishivatalnok köpönyege

Akakij Akakijevics Basmacskin – műfordítások

Arany János a világirodalom számos remekművét ültette át magyarra – köztük Arisztophanész és Shakespeare drámáit is. Fordításainak világába mégsem ezek hősei – Lüsizisztraté, Hamlet vagy éppen János király – lehettek igazán fontosak számára: Akakij Akakijevics Basmacskin alakja jóval nagyobb hatást gyakorolt rá. A szokatlan nevű úr *A köpönyeg* című Gogol-elbeszélés főhőse, amelyet Arany fordított először magyarra. Igaz, nem az eredeti orosz forrást használta, hanem „német közvetítéssel” dolgozott.

Basmacskin nem romantikus hős, hanem idősödő kishivatalnok, aki – Szerb Antal szavai szerint – „annyira senki, hogy az már magában is tragikus”. A történet szerint hiába igyekszik nehezen megtakarított pénzén csináltatott és még aznap elrabolt köpenyét visszaszerezni: közöny, majd megaláztatás fogadja. Miután a kudarcok e sorozatába belehal, kísértetként lopja vissza jogos tulajdonát. Bár Basmacskin gyámoltalan és jelentéktelen alak, kiszolgáltatottságát írója megértő részvétellel ábrázolta, sőt az elbeszélés befejezésében – sajátos, groteszk eszközökkel – igazságot is szolgáltatott neki.

E tragikussá nőtt kisember alakja azért is érdemel különös figyelmet Arany János életművében, mert a költő Pesten „hivatalnoki korszakában” önironikusan azonosította magát vele: kisebb szatirikus írásait e Gogoltól kölcsönzött álnév különböző változataival szignálta.

A korabeli sajtó Akakajevits, Akaki és Akakievics Akaki nevű szerzői tehát kivétel nélkül Aranyt rejtik.

Zsibbadt erély, halálra jegyzett hős

Zrínyi Miklós – tanulmányok

Arany János tanulmányainak világában Zrínyi lenne a mai olvasó legméltóbb kalauza. A költő és hadvezér volt ugyanis Arany *Zrínyi és Tasso* című, 1859-ben megtartott akadémiai székfoglaló értekezésének „főhőse”. A mű a magyar irodalomtörténet-írás első fontosabb Zrínyi-tanulmánya, amelynek néhány megállapítása máig a Zrínyi-kutatások alapját képezi. A Szigetvár 1566. évi

elestéről szóló verses eposzt a maga korában igen kevesen olvasták, újrafelfedezése Kazinczy Ferenc nevéhez köthető. A mű „irodalomtörténeti karrierje” azonban Arany nevéhez fűződik.

Egybevetette a *Szigeti veszedelem* első három énekét Tasso és Vergilius episzójaival (különös figyelmet szentelve az itáliai szerző *Megszabadított Jeruzsálem* című hőskölteményének): kiemelte a történetvezetéssel kapcsolatos párhuzamokat, hangsúlyozta a szerkezet, a jellemzés és a megfogalmazás hasonló vonásait.

Különösen érdekesek azok a szempontjai, amelyekkel a drámai hős és az epikus hős alakját hasonlítja össze, megállapítva, hogy az előbbi „felidézi a sorsot maga ellen, dacol, küzd vele, s e küzdés alatt bámulatos erőt fejt ki; de mihelyt a fátum legyőzhetlen voltát megismeri, azonnal zsibbad erélye, vergődik ugyan még, de csak magát hálózza be vergődése által, s küzdelme nem küzdelem tovább, hanem a haldokló vonaglása. Ellenben az eposz halálra jegyzett hőse már az első perctől megadja magát a sorsnak; de épen e megadás által tünteti ki nagyságát. A veszély, a halál bizonyos tudata nem csüggeszti el, egy percig sem gátolja működését, de sőt növekszik erélye, a mint közelebb-közelebb jut az örvényhez (...)”

Hableány a sajkában Tarnóczy Malvin – kritikák

Tarnóczy Malvin versei 1861-ben *Malvina költeményei* címmel jelentek meg. Arany János a *Szépirodalmi Figyelő*-ben M. P. szignó alatt közölt róla négyrészes bírálatot. Más írásaihoz hasonlóan Arany ebben az esetben is részletekbe menő alapossgal, kérlelhetetlen logikával, higgadtan fogalmazta meg véleményét a kötetéről. A versekben gyakorta előforduló képzavar olykor ironikus megfogalmazásra készítette: „minek elemezzem én, például, hogy M. »érzelmei folyamán két könnyed sajka jár«, s egyik sajkában van a »múló érzelem« – másokban »új érzés terem« (tehát a folyó is érzelem, a sajkákban is érzelem ül); s miután a sajka »megreped szívének szirt fokán«: akkor a kised sajkán már »egy hableány« ül: »a magyar költészet múzsája?«”. Malvina verseinek logikai hibáit sem hagyta szó nélkül: „Minek fejtegessem az »Árva leány-hajat«, mely szerint a legény, kedvesét (ki történetesen árva leány) vízbehalástól megmen-tendő, azt a célszerű tanácsot adja neki, merüljön víz alá?” Malvina sikerületlen epigrammái arra készítették Aranyt, hogy röviden kifejtse a műfaj lényegét, költészetben betöltött szerepét: „Az epigramma nem abban áll, hogy csupán rövid legyen a vers. Sőt minél rövidebb, annál inkább megvárjuk tőle, hogy sokat fejezzen ki, mert a költő nem azért kisebbíti meg a vers arányait, hogy resteljen többet írni vagy nem jut eszébe hosszabb, hanem hogy megmutassa, mennyi hatást bír előidézni a szűk tér korlátai közt.” Nem ismeretes, hogyan fogadta Malvina a kritikát. Félő, hogy nem értékelte a magyar irodalom egyik legnagyobb alkotójának műveire vonatkozó „szakvéleményét”.

Nemzetőrtiszt – „sárga lovon” Fónagy József – zeneművek

Arany János nevéől ritkán jutnak eszünkbe zeneművek, holott zeneértő és zeneszerető – sőt 19 fennmaradt kompozíciója révén zeneszerző is volt. Fia-talon szívesen gitározott, idősebb korában – a nagy népzene kutató generáció előfutáraként – népdalgyűjteményt állított össze. Ide jegyezte fel *Nemzetőrdal* címen 1848 áprilisában azt a versét, amelynek néhány szakasza *Süvegemem nemzetiszín rózsá* címmel számos március 15-i ünnepségen máig elhangzik.

A nemzetőrök számára írt indulókat abban az időben országszerte énekel-ték: a dallamok egyszerű ritmusa és egyenletes tempója is alkalmazkodott a meneteléshez. Kétségtelen, hogy a szabadságharc idején nemzetőrként harcoló Arany verse vált a legismertebb nemzetőrdallá: egy Fónagy József nevű fiatal szalontai honvédhadnagy által szerzett dallamra (amelyet szintén

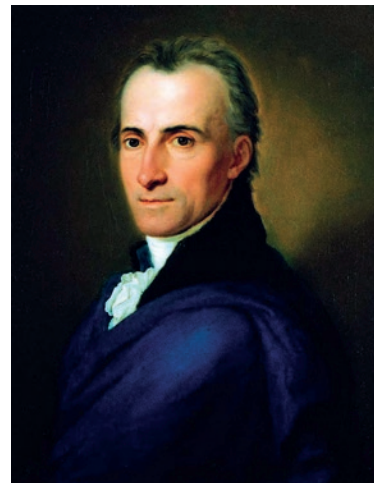
lejegyzett) írta a szöveget. Ma már nem ezzel a dallammal énekeljük. Jelenleg legismertebb formáját a dal 1952-ben nyerte el. Ekkor párosította Rossa Ernő zeneszerző Arany szövegét a *Sárga csikó, sárga lovam, sárga...* kezdetű lassú csárdás dallamával, melyet Kiss Lajos gyűjtött a vajdasági Gomboson.

A zeneszerző Aranyt csak halála után ismerhette meg a nagyközönség, amikor is Bartalus István 1884-ben *Arany János dalai* címmel kiadta a költő ilyen irányú hagyatékát, amelyben Petőfi és Amadé László verseire írt kompozíciók mellett saját műveire komponált dallamok is helyet kaptak.

Kazinczy, forever!

Kazinczy Ferenc – levelezés

Arany irodalomtörténeti jelentőségű leveleiben számos fontos gondolatát osztotta meg ismerőseivel. Egyik legismertebb ezek közül a Kazinczy-jubileumról szóló írása. Lévay József miskolci költő és író *Nemzeti hála – Emlékezés Kazinczy Ferencre* című, 1857-ben megjelent cikkében a szerző elsősorban a nagy magyar nyelvújító születése százéves évfordulójának megünneplését sürgette. Írását Arany is elolvasta. „Soha jobb szó időben nem jött, mint ez. Nem maga az emlék itt a fő dolog, ámbár az is illő, hogy a nemzet elhunyt jelesét megtisztelje” – írta Nagykőrösről már két nappal később barátjának, Salamon Ferencnek. Arany meglátása szerint egy Kazinczyról elnevezett szépirodalmi társaság életre hívása lenne a legfontosabb, mert „vissza kell adnunk tekintélyét a kritícának”. „Ha Kazinczyknak volna, nem kellene társaság, de ő nincs, tehát Kazinczy-társaság, for ever!” Arany ebben az 1857. november 20-án kelt levelében – a Kazinczy-társaság tervén túl – számba vette a további konkrét és általánosabb teendőket is az évfordulóig, az alapszabály felállításától az engedélyeztetési eljárás megindításáig. Elengedhetetlennek tartotta Kazinczy – lehetőleg összes – műveinek kiadását és az ünnepeendő író képzőművészeti megörökítésére szóló felhívás megjelentetését, majd a kész művek elhelyezését a Nemzeti Múzeumban. A legfontosabbnak azonban a Kazinczy-ünnepség gondolatának széles körű megismertetését tartotta: „Első dolog, az eszmét terjeszteni. Lélekkel, de eszélyesen.”

Oda az igazság

Mátyás király – politikai írások

1848. június 4-én jelent meg Pesten a *Nép Barátja* című lap első száma, amelynek Radákovits József (Vas Gereben) volt a felelős szerkesztője, Arany szerkesztőtársaként tevékenykedett mellette. Az „újságlevél” elsősorban azért jött létre, hogy ismertesse, népszerűsítse és terjessze a Battyhány-kormány intézkedéseit. Az itteni Arany-írások a későbbiekben – Arany László elnevezése nyomán – *Népies politikai cikkek* címmel váltak ismertté. Arany ezekben a harcos hevülettel átítatott politikai írásaiban szívesen említett történelmi példákat. A *Mik voltunk? Mivé leszünk?* című cikkében igen lelkesülten írt Hunyadi Mátyásról: „Be van vésve az ő neve minden igaz magyar szívébe s emlékezetébe, s mai nap is így sóhajt fel a szegény ember: meghalt Mátyás király, oda az igazság.” Egy másik, *Országcímer, nemzeti szín* című írásából az is kiderül, hogy Mátyás alakja nemcsak dicső tettei végett volt kedves számára, hanem azért is, mert – szemben a gyűlölt Habsburgokkal – a hagyomány szerint közfelkiáltással választották királlyá: „Hej pedig akkor volt ám szabad a magyar! Olyan szabad volt, hogy a királyt is maga választotta. Úgy választotta Mátyást is királlyá: az urak Budán a várban tanakodtak; a Duna hátán, a jégen pedig negyvenezer ember állott fegyverben, nemzeti zászlókkal. Egyszer ezek elkiáltják: Éljen Mátyás király! Az lett meg, amit a nép akart, Mátyás király lett, nem is bánta meg a magyar soha.” Joggal tekinthetjük tehát Hunyadi Mátyást az Arany-féle politikai cikkek vezéralakjának – a szó konkrét és átvitt értelmében egyaránt.

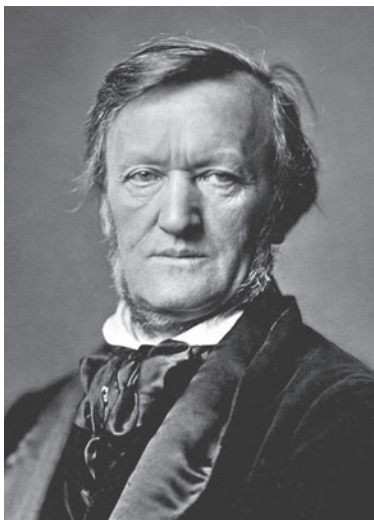

A „legkortársabb” kortárs Rozvány András – lírai költemények

Arany János lírájába egy első pillantásra rejtélyes úr kalauzol bennünket: a *Kortársam, R. A. halálán* című költemény ihletője. Szerencsére nemcsak monogramjáról ismeri az irodalomtörténet: Rozvány Andrást családi barátság fűzte Arany Jánoshoz. A mindig vidám, tréfás Rozvány görög származású kereskedőcsalád mindig is szoros kapcsolatot ápolt Arannyal: hozzájuk költözött, amikor 1839-ben állás nélkül maradt, s náluk ismerte meg a költő feleségét is. Műveiben gyakorta visszaköszönek Rozványék alakjai is: a hagyomány szerint idősebb Rozványnét örököltette meg Toldiné alakjában, leánya, Rozvány Erzsébet szerencsétlen házassága pedig a *Toldi szerelmének* néhány vonását ihlette.

A Rozvány fiúk közül az idősebbhez, Andrásához különös szál kapcsolta: egy napon születtek, egy ideig egy szobában laktak. Különböző természetük ellenére nagyon jól megértették egymást. A zárkózott, mindig olvasó Arannak nagyon imponált a bohókás, hadaró beszédű Rozvány, kedvéért néha egy-egy „szolidabb” csínytevésben is részt vett. A család leszármazottja, Rozvány Gabriella 1956-os visszaemlékezéseiben is megemlítette azt a feliratot, amely a két fiatalember közös szobájának ablakába karcolva volt olvasható Arany írásával: „Még a búza ki sem hányta a fejét, / Már a madár mind elhordta a szemét.” A *Kortársam, R. A. halálán* című költeményt is elsősorban ez a szoros kapocs és döbbenet szülte: életvidám barátjában mindig több vitalitást érzett – mégis ő távozott hamarabb az élők sorából.

A szavalati drámával versenyző opera Richard Wagner – szerkesztői tevékenység

1863 nyarán Wagner nagy sikerű pesti látogatása idején a nagy érdeklődésre való tekintettel a *Koszorú* című lap szerkesztőjeként Arany felkérte Bartalus István zenetörténészt egy nagyobb lélegzetű, háromrészes tanulmány megírására. A lelkesült hangú cikksorozat utolsó részéhez Arany szerkesztői megjegyzést fűzött, melyben vitatta, hogy Wagner művészete valóban nagy jövő előtt állna, mert az „a szavalati drámával kíván versenyezni, mire képtelen, s (...) e miatt kénytelen megbénítani azt is, mit mint opera elérhetne”. Ezt a megjegyzést a *Zenészeti Lapokat* szerkesztő id. Ábrányi Kornél fölényes, bántó kioktatásban részesítette saját orgánuma hasábjain. Eljárását nem csak bántó hangvétele miatt nehezményezhette Arany. Véleménykülönbségük ugyanis – annak ellenére, hogy a későbbi évtizedek Ábrányit igazolták – fontos állomása volt a korszakban kibontakozó esztétikai vitáknak. Ebben az időben még hiányzott a magas színvonalú ismeretterjesztés, és nem volt jellemző a szakszerű műbíráló sem: meg kellett teremteni a művészetelméleti kérdések tisztázásának szakmai fórumait, akár ilyen típusú viták árán is. Arany álláspontja nem volt megalapozatlan: a wagneri zenedráma spekulatív elméletének egyik félreérthető tételét érintette. Ezzel együtt értékelendő, hogy helyet adott Bartalus lelkesült írásának, emellett saját álláspontját is kifejtette – megvetve ezzel az esztétikai sajtóviták hazai alapjait.

A 2017/2018-as tanév újdonságai

„Magát a tanulást kevesen szeretik. (...) Tudni jó. Amikor már tudjuk a dolgokat. A tudás hatalom – bármilyen elcsépeletnek, sőt karikírozhatónak látszik ez a mondás. Nem, ne ringassuk magunkat ábrándokba: a tudás által az ember nem valamiféle külső, látványos hatalom birtokosa lesz, igaz, aki tudja a dolgok lényegét, erre nem is pályázik – hanem egyszerűen csak meg tudja hosszabbítani saját határait, a lényét képes kiterjeszteni, akár kozmikus méretekre. Minél többet tud, annál kevésbé lesz idegen a világban és annál kevésbé tudja a világot átélni.”

Jókai Anna

A 2017/2018-as tanév újdonságai

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma (EMMI) a korábbi évekhez hasonlóan idén is összeállította a pedagógusoknak és az oktatási intézmények vezetőinek szóló Tanévkezdő kiadványát.

A tájékoztató anyag tartalmazza azokat a legfontosabb jogszabályi változásokat, amelyekről minden pedagógusnak tudnia kell; egyúttal megvilágítja bevezetésük okát, és segít értelmezni őket. Hírt ad a különféle – pedagógusokat és diákokat érintő – programokról, ösztöndíjakról, pályázatokról, versenyekről. Valamint ráirányítja a figyelmet a nevelő-oktató munka néhány fontos tartalmi elemére.

A Tanévkezdő kiadványt az EMMI az Oktatási Hivatalon keresztül minden iskolába elektronikus úton eljuttatta szeptember elején, illetve hozzáférhetővé tette a kormány.hu oldalon (a Dokumentumok menüpontban).

Összeállításunkban a kiadványból szemezgetünk, illetve azt egészítettük ki a témában érintett szervezetek honlapjain található információkkal.

A teljes körű tájékozódás érdekében, kérjük, olvassák el a Tanévkezdő kiadványt, és kísérik figyelemmel a hivatkozott forrásokat.

Összeállította:
Balatoni Kinga Cecília

Tantervek, tananyagok, tankönyvek

A kerettantervek alkalmazása

A 2017/2018. évi tanévben továbbra is érvényes a kerettantervi rendelet korábbi módosítása, mely szerint az iskola, a pedagógus a tantárgyi kerettanterv helyi alkalmazása során a tematikai egységekben előírt tevékenységektől, ismeretektől, fejlesztési követelményektől – a NAT-ban meghatározott fejlesztési feladatok, közműveltségi tartalmak kivételével – eltérhet, a kerettantervben meghatározott tananyagtartalmakat elhagyhat. Az így felszabaduló időkeretet az adott tanulócsoporthoz szükséges feladatai szerint használhatják fel.

Normál és rugalmas tanmenetek

A tantárgyi tanmeneteket a pedagógiai tervezési folyamat részeként készítik a tanárok. Ehhez az Eszterházy Károly Egyetem Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet (EKE OFI) olyan módon nyújt segítséget, hogy a hagyományos tanmenetek mellett – az előző tanévhez hasonlóan – évfolyamonként és tantárgyanként úgynevezett rugalmas tanmeneteket is közzétesz.

Az EKE OFI a korábban közzétett közel 350 tanmenetet (normál és rugalmas tanmenetet egyaránt) a 2017/2018. tanévet megelőző hetekben ismételtelen elérhetővé teszi a **Nemzeti Köznevelési Portálon** (portal.nkp.hu) és a **tankonyvkatalogus.hu honlapon** (utóbbi esetén közvetlenül a tankönyvekhez kapcsolva).

Mivel az elmúlt tanév folyamán a 2., 3., 6., 7. és 10. évfolyamok kísérleti tankönyveit a kipróbálói visszajelzések alapján átdolgozták és véglegesítették, az így létrejött újgenerációs tankönyvekhez már az átdolgozott és az új tartalmakhoz igazított tanmenetek lesznek elérhetőek. A 4., 8., 11., 12. évfolyamok tankönyvei és tanmenetei a következő tanévre készülnek el, ezek esetében jelen tanévben még az eredeti, kísérleti változatok lesznek használhatóak.

Tankönyvkínálat

Az EKE OFI a 2017/2018. tanévre **1365 taneszközt** tett megrendelhetővé a tankönyvjegyzékről. **173 kísérleti, illetve újgenerációs tankönyvből, 998 NTK-s és 194 AP-kiadványból** választhattak a pedagógusok.

Az elmúlt tanév végével a kipróbálási folyamat lezárult, megtörtént az utolsó kísérleti tankönyvekre vonatkozó tanári észrevételek összegyűjtése és rendszerezése is. **2018 áprilisára az utolsó kötetek átdolgozása és akkreditálása is megtörténik**, így a következő rendelési időszakban már valamennyi FI jelzésű tankönyvből az újgenerációs, véglegesített változat lesz hozzáférhető.

Ingyenes tankönyvek

A 1265/2017. (V. 29.) Korm. határozat értelmében a 2017/2018. tanévben az ingyenes ellátás bevezetése egy ütemben történik meg az 5–8. évfolyam tanulói és a középiskola 9. évfolyama számára. Ezen intézkedés értelmében **az 1–9. évfolyam valamennyi, a nappali rendszerű oktatásban részt vevő tanulója, valamint a nemzetiségi és a gyógypedagógiai nevelésben-oktatásban részesülő alanyi jogon ingyenes tankönyvellátásra jogosultak.**

Továbbra is biztosított a **rászorultság alapján** járó (a továbbiakban: normatív) ingyenes tankönyvellátás a fenti rendelkezés által nem érintett, **10–12. évfolyamokon** minden normatív kedvezménnyel érintett tanuló részére.

Az **1. és 2. évfolyamon megszűnt a tartós tankönyv használata**, ezen évfolyamok tanulói minden évben új tankönyvet kapnak, tankönyveiket nem kell az iskola könyvtárába bevételezni, azok a tanulók tulajdonában maradnak.

A tankönyvrendelés 2017/2018. tanévre vonatkozó (még hátralevő eseményeinek) menetrendje:
www.kello.hu

Digitális pedagógia

Digitális Oktatási Stratégia, Digitális Gyermekvédelmi Stratégia

Magyarország Kormánya 2016-ban elfogadta Magyarország Digitális Oktatási Stratégiáját (DOS) és Magyarország Digitális Gyermekvédelmi Stratégiáját (DGYS).

A **Digitális Oktatási Stratégia** a hazai oktatási-képzési rendszer egészére kiterjedő célokat és fejlesztési szempontokat fogalmaz meg. Egyik legfontosabb célja, hogy a köznevelési rendszerből kikerülő tanulók megfelelő digitális kompetenciával rendelkezzenek, és képesek legyenek e kompetenciák élethosszig tartó, folyamatos fejlesztésére. A DOS célkitűzései között szerepel továbbá, hogy a tanulás-tanítás folyamatának támogatása érdekében megfelelő digitális eszközpark álljon rendelkezésre valamennyi köznevelési intézmény számára.

A **Digitális Gyermekvédelmi Stratégia** kiemelt célja a tudatos, értékteremtő internethasználat támogatása, illetve a gyermekek és a személyiségi jogok védelmét szolgáló szabályok és intézkedések érvényesítésének hangsúlyozása.

A Kormány számos kiemelt és standard uniós projektet indít annak érdekében, hogy anyagi forrást biztosítson a DOS-ban és a DGYS-ben megfogalmazott célok megvalósítására.

Dokumentumok: www.kormany.hu/hu/miniszterelnoki-kabinetiroda/digitalis-jolet-program/strategiak

Pályázati lehetőségek: lásd a Tanévkezdő kiadvány mellékletét

Nemzeti Köznevelési Portál (NKP)

A köznevelés tartalmi szabályozóinak megfelelő tankönyvek, taneszközök fejlesztése mellett a következő tanévben megvalósul a Nemzeti Köznevelési Portál továbbfejlesztése, melynek során **új funkciók kialakítására, a meglévők kiegészítésére, valamint a digitális tananyagok bővítésére kerül sor.** Bővülnek például a közösségimédia-használattal, az akadálymentesítéssel és a keresésoptimalizációval összefüggő funkciók.

A portálon **jelenleg több mint 200 tankönyv, 30 000 digitális interaktív alkalmazás** található. Az NKP-n a nyilvános tartalmak elérésén túl a regisztrált felhasználók a saját tartalomtárjukban olyan egyéni tartalmakat (pl. óravázlatokat) menthetnek el, amelyek segítik a tanórákra való felkészülést, s amelyekből már 30 000 áll rendelkezésre. A korábbi évekhez hasonlóan pedig szintén letölthetők a pedagógusok tanórai munkáját segítő tartalmi elemek (tanmenetek, tanóraminták, felmérők, témazárók, megoldókulcsok).

Az NKP használatának elterjesztésére tudásmegosztó műhelyeket, a pedagógusok részére felkészítéseket és képzéseket, a tanulóknak témahónapokat szervez az EKE OFI. A portállal kapcsolatban felmerülő kérdésekben a tamogatas@nkp.hu e-mail-címen kaphatnak információt.

Nemzeti Köznevelési Portál: portal.nkp.hu

TanTrend

2017 szeptemberében indítja útjára az EKE OFI a TanTrend.hu elnevezésű oktatási portált.

A TanTrend.hu köznevelési és felnőttképzési témákkal, érdekes, hasznos szakmai tartalmakkal, hírekkel szolgálja a pedagógusokat, szülőket, diákokat és bárkit, aki figyelemmel követi a magyar oktatás helyzetét. A portál beszámol minden lényeges, köznevelést érintő kérdésről a NAT megújulásától kezdve az oktatás-neveléssel kapcsolatos híreken át egészen a digitális pedagógiáig.

TanTrend: tantrend.hu

Versenyek

World Robot Olympiad (WRO)

2017. november 10–12., Costa Rica

Az oktatásért felelős miniszter által anyagilag támogatott tanulmányi versenyek közé bekerült a World Robot Olympiad. A World Robot Olympiad egy nemzetközi oktatási program, amely azzal a céllal jött létre, hogy motiválja a fiatalokat a mérnöki, informatikai és természettudományos szakmák megismerésére.

A WRO versenyek ötvözik egy sportesemény izgalmát a LEGO Mindstorms robotok tervezésének, építésének és programozásának kihívásával. A WRO versenyen az **általános iskola felső tagozatosai és középiskolások** vehetnek részt.

A következő versenyhez kapcsolódó főbb időpontok:

Regisztráció: **2017. szeptember 1. – október 13.**

Verseny: **2017. november 10–12., Costa Rica**

További információ a 2017. évi verseny saját honlapján: www.wro2017.org/

Általános honlap: www.wroboto.org/

FIRST LEGO League (FLL)

2018. március 17–18.

Az oktatásért felelős miniszter által anyagilag támogatott tanulmányi versenyek közé bekerült a FIRST LEGO League is. Az FLL egy olyan tanulást segítő program, amely a gyerekeket játékos verseny formájában vezeti be a tudomány és technika világába. A FLL alapja egy élvezetes, szórakoztató robotverseny, amelyen a gyerekeknek egy robot segítségével kell bonyolult feladatokat megoldaniuk. A feladványok teljesítéséhez a csapatoknak egy előre megadott témában kutatást kell végezniük, és egy automatizált robotot kell megtervezniük, programozniuk és tesztelniük. Az FLL-ben 9–16 évesek indulhatnak 3–10 fős csapatokban.

A következő versenyhez kapcsolódó főbb időpontok:

Regisztráció: **2017. április 10. – október 13.**

A feladatok hivatalos ismertetése: **2017. augusztus 29.**

Regionális versenyek: **2017. november 18. –**

2018. január 4.

Elődöntő: **2018. január 20. – február 11.**

Döntő: **2018. március 17–18.**

További információ: www.first-lego-league.org

Pályaválasztás

Pályaorientációs célú tanítás nélküli munkanap

Tetszőleges időpontban

Újdonság. A tanulók sikeres pályaválasztásának elengedhetetlen összetevője a széles körű tájékozódás a továbbtanulási lehetőségekről, az aktuális munkaerőpiaci viszonyokról, a szakmákkal való mélyebb megismerkedés. Újdonság a rendeletben a pályaorientációs célú tanítás nélküli munkanap bevezetése, amely a korábbi tanévhez képest egy nappal megnöveli az iskolák által tervezhető tanítás nélküli munkanapok számát.

Mire használjuk? Javasolt, hogy az iskola keresse meg azokat a szakmai és társadalmi partnereket, akikkel együttműködve a pályaorientációs célú munkanap tartalmát, a tanulók érdeklődésére számot tartó program lehet. Érdemes a munkanapot összekötni a megyei/fővárosi kormányhivatalok által rendezett pályaválasztási kiállításokkal. Lehetőség van a sikeres megvalósítás érdekében a résztvevők feladatait rögzítő együttműködési megállapodás megkötésére is.

Igazolt hiányzás. Várhatóan szeptemberben jelenik meg az a jogszabály-módosítás, melynek értelmében a 7–8. és 11–12. évfolyamos tanulók tanévenként 2-2 tanítási napot pályaválasztási, továbbtanulási célú iskolán kívüli programokon, rendezvényeken tölthetnek, és az ezeken történő igazolt részvételt igazolt hiányzásnak kell tekinteniük az intézményeknek.

Témahetek

A témahetek általános célja a 21. század köznevelési elvárásainak megfelelő szemléletformálás, a mindennapokban használható gyakorlati ismeretek játékos, élményszerű átadása, illetve a tanárok ösztönzése új pedagógiai módszerek kipróbálására. Az oktatási intézmény a munkatervében meghatározott módon részt vehet a témahetekhez kapcsolódó programokon, továbbá a témahét keretében megszervezheti a tantervben előírt, az adott témával összefüggő tanítási órákat, foglalkozásokat. A nevelési-oktatási intézmények a programok megtartásához önkéntesek (pénzügyi, infokommunikációs, valamint fenntarthatósági szakemberek) közreműködését is kérhetik, nyitottabbá téve ezzel az iskolák világát.

Pénzügyi és vállalkozási témahét

2018. március 5–9.

Európai kezdeményezés. A pénzügyi ismeretek fejlesztésére az Európai Bankföderáció (EBF) kezdeményezésére átfogó páneurópai program szervezése zajlik *European Money Week* néven. A program a

pénzügyi tudatosságra, a pénzügyi alapismeretek fontosságára kívánja felhívni a figyelmet. Magyarország 2015-ben csatlakozott a programhoz, melynek során a szakmai programoktól az iskolákban futó speciális eseményeken át a játékos versenyekig számos csatornán találkozhatunk a *Pénz7* eseménysorozatával.

Pénzügy és vállalkozás. A programsorozatban a pénzügyi tudatosság mellett 2017-ben megjelent a vállalkozói kompetenciafejlesztés és a vállalkozói alapismeretek élményalapú bemutatása is (a vállalkozások alapításának kérdéskörétől kezdve egészen a cégek tevékenysége során felmerülő kihívásokig, buktatókig).

Célcsoport. A program fókuszában elsősorban az általános és középiskolások állnak, 2017-ben azonban már néhány felsőoktatási intézményben is megjelent a *Pénz7*.

Fő szervezők. A programsorozatot 2015 és 2016 között a *Magyar Bankszövetség* koordinálta a *Pénziránytű Alapítvánnyal* együttműködésben (ez utóbbi alapítói a Magyar Nemzeti Bank, a Magyar Bankszövetség és a Diákhitel Központ). 2017-től az *Emberi Erőforrások Minisztériuma* mint projektgazda a tananyagot a tanév hivatalos rendjébe is beillesztette. A program – vállalkozói ismeretekkel való – bővítését a *Nemzetgazdasági Minisztérium* és a *Junior Achievement Alapítvány* segítette.

Tananyagok, felkészítő anyagok. A 2015-ös és 2016-os év teljes dokumentációja mindenki számára elérhető a www.penz7.hu honlapon. A 2017-es tananyagot és dokumentációt csak a regisztrált iskolák tölthetik le. Ezenkívül kidolgozott óratervek, tanári útmutatók és felkészítő anyagok állnak rendelkezésre. A 2018-as anyagok a későbbiekben kerülnek fel a honlapra.

Önkéntesek fogadása. A témahét keretében egy-egy iskolai tanórába önkéntes pénzügyi szakemberek, illetve önkéntes vállalkozók is bekapcsolódhatnak. Az önkénteseket a *Pénz7* szervezői közvetítik az erre igényt tartó iskoláknak. Az iskoláknak a regisztráció során meg kell jelölniük, hogy pénzügyi vagy vállalkozási témában szeretnének önkéntes szakértőt fogadni (mindkét témakör is választható, de külön regisztráció szükséges hozzá). Az önkéntesnek a tanórát nem önállóan kell megtartania, szerepe tehát az, hogy a pedagógusok iránymutatása alapján részt vegyen az órán, készüljön az óratervben megjelölt feladatra, és keressen az adott korcsoport szintjén befogadható, a tematikához kapcsolódó saját példákat.

Honlap: www.penz7.hu

Digitális témahét

2018. április 9–13.

Digitális
Témahét

Célkitűzés. A Digitális Témahét fő célja a digitális pedagógia módszertanának népszerűsítése és elterjesztése a köznevelésben. A program fontos törekvése, hogy a digitális kompetenciafejlesztés az informatikaórán túl kiterjedjen más tantárgyakra is.

Tevékenységek, módszerek.

A részt vevő pedagógusok és diákok változatos és kreatív iskolai projektek keretében fejleszthetik képességeiket technológiával támogatott tanulás során. A tantárgyi és órarendi kötöttségektől részben függetlenül, egy egységes téma keretében, jellemzően digitális eszközökkel dolgozzák fel az iskolák az átadandó ismereteket és készségeket. Előtérbe kerülnek a készségfejlesztő elemek, az alkotás, a csoportmunka és a projektalapú megközelítés.

Programok. Az iskolai csoportok a témahét partnerei által biztosított ingyenes programokon vehetnek részt, melyek elérhetőségét a digitalistemahet.hu honlapon lehet majd megtalálni. A programtérképen minden regisztrált intézmény és partnerprogram meg fog jelenni a regisztráció megnyitása után.

Felkészítő anyagok. A tanárok felkészülését a honlap Tudásbázis menüpontjában található kész mintaprojektsomagok és számtalan pedagógiai segédlet segíti.

Honlap: digitalistemahet.hu

Fenntarthatósági témahét

2018. április 23–27.

FENNTARTHATÓSÁGI
Témahét

Célkitűzés. A környezet védelme és a fenntarthatóság érdekében egyre több civil szervezet és önkormányzat tesz lépéseket, kezdeményezéseket. Globális felmelegedés, vízhiány, csökkenő energiakészlet, klímaváltozás. Ezek a veszélyek fenyegetik Földünket, ha nem változtatunk gyorsan szemléletünkön és magatartásunkon. A szemléletváltásra a gyermekek a legfogékonyabbak, épp ezért fontos, hogy már iskoláskorban megismerjék a téma fontosságát, és felfigyel-

jenek személyes érintettségükre, hiszen kis odafigyeléssel ők is sokat tehetnek a Föld védelméért.

Korcsoportok. A témahét szervezői olyan foglalkozásokat ajánlanak, amelyek újszerű pedagógiai módszerek alkalmazását teszik lehetővé (pl. projekt módszer, digitális módszerek), ezzel is segítve a fenntarthatóság témájának élményszerűbb elterjesztését. A témahét keretében megvalósuló tematikus tanórákra három korosztálynak eltérő tartalmú óravázlatokat ajánlanak.

Óravázlatok. A témahét korosztályokra bontott tananyagát 2016-ban az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet (OFI) és a Szerencsi Szakképzési Centrum Tokaji Ferenc Gimnázium szakértői csapata készítette. Ezek, továbbá a 2017-es anyagok is elérhetők a www.fenntarthatosagi.temahet.hu honlap Óravázlatok menüpontjában. A 2018-ra vonatkozó előzetes programtervek **2017. október 10-ig** kerülnek fel a honlapra. Az iskolai regisztrációs felület **2017. augusztus 21-én** válik elérhetővé.

Honlap: www.fenntarthatosagi.temahet.hu

Szakképzés

Pénzügyi és vállalkozási ismeretek tantárgy

A szakközépiskolák 10. évfolyamán a 2017/2018. tanévtől **Pénzügyi és vállalkozási ismeretek tantárgy jelenik meg a tantervben.** A pénzügyi ismeretek tananyaghoz az *Iránytű a pénzügyekhez* című tankönyv ajánlott, amely minden szakközépiskolai 10. évfolyamos tanuló részére elérhető. A pedagógusok számára a tankönyvhöz módszertani segédanyag érhető el, valamint a felkészüléshez akkreditált továbbképzések aktuális kurzusai nyújthatnak segítséget.

Szakképzésért és Felnőttképzésért Díj, Weszely Ödön Díj

2017 májusában módosult a nemzetgazdasági miniszter által adományozható elismerésekről szóló 1/2013. (I. 8.) NGM rendelet, amelynek alapján két új elismerést alapítottak. A **Szakképzésért és Felnőttképzésért Díj** azoknak adományozható, akik a szakképzés és felnőttképzés területén legalább öt éve eredményes, példamutató tevékenységet végeznek, a **Weszely Ödön Díj** pedig azoknak, akik a szakképzés és felnőttképzés területén kimagasló, példamutató oktatói szakmai tevékenységet végeznek. Az új díjak lehetővé teszik, hogy a pedagógusok mellett a jövőben a szakképzésben dolgozó nem pedagógus oktatók, szakemberek, továbbá gyakorlati képzést folytató gazdálkodó szervezetek eredményes és színvonalas szakmai munkáját is el lehessen ismerni.

Szabóky Adolf Szakképzési Ösztöndíj

A Szabóky Adolf Szakképzési Ösztöndíj összege az alábbiak szerint változott: **szakközépiskolai vagy szakiskolai tanulmányok esetében** az első szakképzési évfolyam első félévében egységesen 10 000 Ft/hó, ezt követően tanulmányi átlageredménytől függően 10 000–35 000 Ft/hó; **szakközépiskolai tanulmányok esetében** 20 000–50 000 Ft/hó. A felzárkóztató oktatásban részt vállaló tanárokat az elvégzett többletmunkáért a korábbinál magasabb, 30 000 Ft/hó díjazás illeti meg.

Programok

Nemzeti Tehetség Program

A program keretében a köznevelésben és a szakképzésben tanuló diákok olyan rendezvényeken vehetnek részt, amelyek a művészetek, a tudományok és a sport területén segíthetik őket tehetségük kibontakozásában.

Az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő immár nyolcadik alkalommal 18 pályázati felhívást tett közzé 2017. április 20-i beadási határidővel. A köznevelésben tanulókat célzó, a köznevelési intézmények által megpályázható 9 nyílt típusú kategóriában mintegy 740 millió forintos keretösszegre összesen 1287 érvényes pályázat érkezett.

A keret kimerüléséig folyamatosan pályázható a tehetséges magyar fiatalok nemzetközi tanulmányi vagy művészeti versenyeken, nemzetközi tudományos diákolimpiákon való részvételének támogatását célzó felhívás (NTP-NTMV-17), amelynek keretösszege 90 millió Ft. A pályázati felhívás és a hozzá tartozó dokumentumok az alábbi honlapon érhetőek el: www.emet.gov.hu/felhivasok/felhivas18

Arany János programok

Az Arany János Tehetséggondozó Program, az Arany János Kollégiumi Program és az Arany János Kollégiumi-Szakközépiskolai Program a felsőfokú tanulmányok folytatásához, az érettségi megszerzéséhez, illetve a szakmaszerzéshez nyújt komplex (pedagógiai, szociális, egészségügyi, kulturális) támogatást hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű, rászoruló tanulóknak.

Általános információk: www.ajtp.hu, www.ajkp.hu, www.ajkszp.hu.

A 8. évfolyamos tanulók számára a **2018/2019. tanévre történő jelentkezés pályázati felhívását** 2017. szeptember 11-éig jelenteti meg a Köznevelésért Felelős Helyettes Államtitkárság. A felhívás elérhető lesz a kormányzati portálon (www.kormany.hu), valamint a programok honlapjain.

Útravaló Ösztöndíjprogram

Az Útravaló Ösztöndíjprogram esélyteremtő alprogramjainak átfogó célja a hátrányos és halmozottan hátrányos, kiemelten a roma tanulók esélyegyenlőségének elősegítése, a fiatalok továbbtanulásának, szakma-, érettségi- és diplomaszerezési esélyeinek javítása.

Az ösztöndíjprogram esélyteremtő alprogramjai (és az idei határidők):

- **Út a középiskolába** (2017. szeptember 15.)
- **Út az érettségéhez** (2017. szeptember 15.)
- **Út a szakmához** (2017. szeptember 18.)
- **Út a diplomához** (2017. augusztus 31., október 31.)
- **Út a tudományhoz** (a kiírás szeptemberre várható)

További információ: www.emet.gov.hu

Határtalanul! Program

A Határtalanul! Program célja a **magyar-magyar kapcsolatok építése, személyes kapcsolatok kialakítása, elmélyítése**. A program keretében a magyarországi iskolák tanulói az állam támogatásával osztálykiránduláson vesznek részt a szomszédos országok magyarlakta területein, így személyes élményeket szereznek a külföldi magyarságról.

A program alprogramjai:

- „Tanulmányi kirándulás hetedikeseeknek”
- „Együttműködés szakképző iskolák között”
- „Együttműködés gimnáziumok között”
- „Kárpátaljai akcióprogram”

2017-től több pozitív változás is történt a programban:

- A korábbi 37 000 Ft-os pályázható tanulónkénti keret 60 000 Ft-ra nőtt, és kibővült az elszámolható költségek köre is.
- Lehetőség van a pedagógusok munkájának elismerésére is: a pedagógusok napidíja (max. bruttó 15 000 Ft/nap/fő), illetve a pályázatíró pedagógus díja (kísérőként való részvétel esetén bruttó 70 000 Ft) elszámolásával.
- Az ügyintézés egyszerűsíti a szakaszos beadási határidő bevezetését, ami a korábbi 2 hónapos beadási határidőt folyamatos elbírálás mellett 8 hónapra bővítette.

További információ: www.emet.gov.hu

Klebelsberg Képzési Ösztöndíj Program

A pályázat célja: a tanári pályát választó hallgatók motiválása a hivatásuk szerinti tartós elhelyezkedésre, egyúttal a diplomaszerezést követően álláshely biztosítása, továbbá a tanári szakot, szakpárt (elsősorban a kiemelten támogatott szakokat, szakpárokat) választó pedagógusjelöltek számának növelése, a szakos tanári ellátottság megerősítése.

A pályázat tárgya: a pedagóguspályát választó hallgatók támogatása azon félévek alatt, amelyek során az ösztöndíjas hallgatói jogviszonya fennáll. Az ösztöndíjas a támogatási szerződés aláírásával vállalja, hogy az általa megjelölt három megye egyikében, a Klebelsberg Központ által megjelölt köznevelési intézményi kör intézményei közül választva, főállású foglalkoztatásra irányuló jogviszonyt létesít, és azt legalább az ösztöndíj folyósítási idejének megfelelő időtartamban fenntartja.

A pályázat benyújtási határideje: az aktuális tanév szeptemberének utolsó munkanapja.

A nemzeti köznevelési törvény

A gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszer működése (42. §)

A törvényben új szabályként jelennek meg az alábbiak:

- Az Nkt. 42. § (1) bekezdésében rögzített szabály egyértelművé teszi, **hogy a nevelőtestület tagjainak titoktartási kötelezettsége nem terjed ki a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjaival történő, a gyermek fejlődésével összefüggő megbeszélésre.**
- Az Nkt. 42. § (3) bekezdésében rögzített szabály pedig egyértelművé tette a kompetenciahatárokat. Az új rendelkezés szerint **a pedagógus, a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazott a nevelési-oktatási intézmény vezetője útján köteles eljárni.** Ez azt jelenti, hogy a nevelési-oktatási intézmény vezetőjének jelzéssel kell élnie a gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó szolgáltatónál a gyermek veszélyeztetettsége esetén, illetve hatósági eljárást kell kezdeményeznie a gyermek bántalmazása, elhanyagolása vagy egyéb súlyos, a gyermeket veszélyeztető ok fennállása esetén. Ebben a helyzetben az adattovábbításhoz az érintett, valamint az adattal kapcsolatosan egyébként rendelkezésre jogosult beleegyezése nem szükséges.

A pedagógusképesítési előírások változása (99. §)

Rendszeresen kerülnek az iskolák látókörébe olyan szakemberek, akik az adott tantárgy tartalmi követelményeit ismerik, arra felkészítést kaptak a felsőfokú tanulmányaik során, ám pedagógus szakképzettséggel nem rendelkeznek, vagy ha pedagógus szakképzettséggel rendelkeznek is, nem az adott tantárgy vonatkozásában, viszont kétségtelenül ahhoz kapcsolódó szakterületen. E személyek sok esetben a megfelelő pedagógus szakképzettség megszerzését is vállalnák, de a diploma megszerzéséig nem lehetett őket még átmenetileg sem alkalmazni az Nkt. szigorú rendelkezései alapján.

Ezeket a jelzéseket meghallva egy bizonyos szűk körben és feltételekhez kötötten, kismértékben lazított a jogalkotó a pedagógus-munkakör betöltésének követelményein.

Milyen munkakörökről és szakmai területekről van szó?

„(16) (...) a megfelelő pedagógus szakképzettség megszerzéséig, de legfeljebb egy alkalommal vagy több egymást követő jogviszony esetén mindösszesen öt évig határozott időre foglalkoztatható az is, aki

a) **a tantárgynak megfelelő szakmai tanár felsőfokú végzettségi szinttel és szakképzettséggel,**

b) **felsőfokú végzettségi szinttel és a tantárgynak megfelelő, felsőoktatásban természettudományi képzési területen szerzett szakképzettséggel,**

c) **alapfokú művészeti iskolában felsőoktatásban művészet képzési terület szakjában szerzett művészeti tárgynak megfelelő felsőfokú végzettségi szinttel és előadóművész szakképzettséggel**

rendelkezik, feltéve, hogy vállalja a megfelelő tanári szakképzettség megszerzését.

(17) **A tánc és dráma tantárgyat 9–12. évfolyamon taníthatja az is, aki magyar nyelv és irodalom szakos tanári szakképzettséggel rendelkezik, valamint elsajátította a tantárgy oktatásához szükséges elméleti és módszertani ismereteket a 98. § (14) bekezdés szerinti továbbképzésben vagy a tantárgy szakirányának megfelelő felsőfokú végzettséggel és szakképzettséggel is rendelkezik.**

(18) **Alapfokú művészeti iskolában az azonos tanszakhoz tartozó tantárgyakat taníthatja az is, aki bármely, az adott tanszakhoz tartozó tantárgy tanításához megfelelő felsőfokú végzettségi szinttel és szakképzettséggel rendelkezik, és vállalja, hogy a 98. § (14) bekezdés szerint elsajátítja a tantárgy tanításának módszertanát. E bekezdésben foglaltak szerint legfeljebb egy alkalommal vagy több egymást követő jogviszony esetén mindösszesen öt évig határozott időre foglalkoztatható az is, aki vállalja a megfelelő tanári szakképzettség megszerzését.**”

A fenti rendelkezések a törvény kihirdetését követő 8. napon hatályba léptek, így a 2017/2018-as tanévben már alkalmazhatóak.

Enyhe és középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók tanítása (47. §)

A módosítás lényegi eleme, hogy egyes tantárgyak esetében a pedagógus munkakör betöltéséhez nemcsak a gyógypedagógus végzettség és szakképzettség, hanem a tantárgynak megfelelő szakos tanári végzettség és szakképzettség is megfelelő lehet.

A módosítással érintett tantárgyak (rajz, testnevelés, technika, ének-zene, etika) kevésbé kötődnek a sajátos nevelési igényhez, fogyatékosághoz, ellenben általános művészeti, gyakorlati vagy erkölcsi értékeket hordoznak, így a szakszerű oktatás-nevelés megvalósítható vagy gyógypedagógus, vagy a megfelelő tantárgy szerinti szakos végzettséggel és szakképzettséggel.

A jövőben gyógypedagógus mellett a tantárgynak megfelelő szakos tanár is elláthatja:

- az **enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében** a rajz, testnevelés, technika, ének-zene, etika, valamint az egyes kerettantervek által tartalmilag ezekkel egyenértékű tantárgyak,
- a **középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók esetében** a rajz, technika, ének-zene, etika, valamint az egyes kerettantervek által tartalmilag ezekkel egyenértékű tantárgyak

oktatását.

A módosítás így a gyógypedagógusok mellett a tantárgynak megfelelő szakos tanárok alkalmazását is lehetővé teszi az érintett tantárgyaknál, amely elengedhetetlen eszköz az inkluzív szemlélet mind szélesebb körben való elterjesztése érdekében. Fontos kiemelni, hogy ez csupán lehetőség és nem kötelezettség az intézmények számára.

Egységes óvoda-bölcsőde: +1 év (99/E. §)

A bölcsődei rendszer átalakulásával párhuzamosan az egységes óvoda-bölcsőde intézménytípus kivezetésre került volna 2017. szeptember 1-jével. (Ezt egy még 2015-ben megjelent törvény rendelte el.) Az új szabályozás értelmében azonban csak **2018. szeptember 1-jével szűnik meg a többcélú intézménytípus**. Így az érintettek még egy év felkészülési időt kaptak intézményeik átszervezésére.

„99/E. § 2018. szeptember 1-jétől egységes óvoda-bölcsőde nem működhet. Az egységes óvoda-bölcsődeben ellátott gyermekek 2018. szeptember 1-jétől – az életkoruknak megfelelően – óvodában vagy a gyermekjóléti alapellátás keretében megszervezett gyermekek napközbeni ellátását biztosító intézményben vagy ilyen feladatot ellátó többcélú intézményben láthatók el.”

Új definíciók (4. §)

A nemzeti köznevelési törvény (Nkt.) ún. értelmező rendelkezései (4. §) két ponttal egészültek ki, az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció, rehabilitáció, valamint a külföldi iskolai kirándulás fogalmával.

Az új 4a. pontban meghatározott **egészségügyi célú rehabilitáció, rehabilitáció** egy a jogi szabályozásban használt, régóta ismert fogalom, melynek definiálása esetleges értelmezési dilemmákat oszlat el.

„4a. egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció, rehabilitáció: a szakértői bizottság szakértői véleményében meghatározott fejlesztési területekre és a fejlesztéshez szükséges szakemberre vonatkozó javaslat figyelembevételével a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló egyéni szükségleteinek támogatására, az akadályok leküzdésére, új funkciók kialakítására és a környezeti feltételek optimalizálására irányuló kötelező foglalkozás (...)”

A **külföldi iskolai kirándulás** fogalmának meghatározására (15a. pont) lehetővé teszi a jövőben, hogy más ágazati jogszabályok (pl. közlekedésbiztonsági jogszabályok) még fokozottabb védelemben részesítsék ezeket az utazásokat, még szigorúbb, még magasabb szintű követelményeket támasszanak a definíciónak megfelelő utazások során használt közlekedési eszközzel és a járművezetővel szemben.

„15a. külföldi iskolai kirándulás: azonos nevelési-oktatási intézménnyel tanulói jogviszonyban álló legalább hét tanuló részvételével, a nevelési-oktatási intézménnyel foglalkoztatási jogviszonyban pedagógus vagy nevelő oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben foglalkoztatott személy felügyeletével megszervezett, a szomszédos államokban élő magyarokról szóló 2001. évi LXII. törvény hatálya alá nem tartozó állam területére irányuló térítésköteles kirándulás, (...)”

Van, aki előtt az őszi szünet, van, aki előtt a karácsonyi készülődés, mások előtt pedig már a következő tanév vége lebeg. Minden tanévkezdeten igyekszünk valami távolabbi történéstre gondolni. Mondjuk, a következő pihenés időszakára. Vagy mikor már vége a szalagavatóknak és a táncpróbákkal járó hiányzásoknak. Vagy amikor már lezártuk az első félévet, és túl vagyunk két influenzajárványon. Vagy amikor befejezzük a nehéz tananyagrészt. Kijelölünk egy célt a jövőben. Amit így vagy úgy – akár azért, mert a naptár hozza, akár azért, mert mi törekszünk felé – el tudunk érni.

Azt mondják a kutatók, hogy a jövőbe tekintés képessége különösen fontos a kamaszokban. Minél inkább képes a fiatal kijelölni egy közép- vagy hosszú távú célt, és minél bizakodóbban áll hozzá a megvalósításához, annál inkább fejlődik önfegyelme, elköteleződésre való képessége. A vízió optimizmusa, a jövővel kapcsolatos pozitív, reményteli hozzáállás nagyban segítheti tanulmányaiban, későbbi érvényesülésében. Akinek a jövőbeli céljai belülről fakadnak, és nem a külső körülményektől függenek, az jobban boldogul a közösségeiben, kevésbé kitett a stressznek, és általában egészségesebb.

Tanítunk mi jövőorientációt? Egyáltalán tanítható ez? Egy olyan világban, amelyben a változás napi tapasztalás, szerintem ne mondjunk le arról, hogy a kérdésre igennel válaszoljunk. A pszichológiában vagy a jövőkutatásban található ehhez a bátorsághoz fogódzókat. Például Carol Dweck „mindset”-ek köré épülő, évtizedes kutatásaiban. Ő arra hívja fel a figyelmet, hogy a tanulásra való képesség, a jövőre való nyitottság az ún. rugalmas gondolkodásmód sajátja. Azé a beállítódásé, amely minden hibában a tanulás lehetőségét, minden kihívásban az öröm forrását látja, és minden változásban lendületet tapasztal.

Jövőre

Szöveg: **Aczél Petra** | Fotó: Nagy Gábor

Dweck vizsgálta, hogy mivel befolyásolható ennek a gondolkodásmódnak a kialakulása. Talán meglepő, de az iskolai elismerés és kritika módja is hozzájárulhat. Ha a diákunknak egy jól elvégzett feladat kapcsán azt mondjuk: „Milyen okos, ügyes vagy, tudtam, hogy képes leszel erre!”, akkor – tegyünk bármilyen jó szándékkal is – nem serkentjük kudarcúrését és optimizmusát. Mert a személyről: róla és nem az aktuális cselekedetéről beszélünk. Ha ehelyett azt mondjuk: „Ez nagyon jól sikerült, mert különösen odafigyeltél erre és erre, gondosan jártál el ebben és ebben”, vagyis ha a tettét méltányoljuk (kellő részletességgel), akkor nem róla beszélünk. Tehát, ha egyszer majd kevésbé sikerül neki valami, akkor sem ő lesz a rossz, a hibás. Személy helyett a teljesítmény értékelése – így foglalható össze röviden a vizsgálat eredménye és az ösztönzés elve. A jövőorientáció feltérképezéséhez persze azt is érdemes tudni, mennyi időre előre, milyen részletesen kivetített, milyen célokkal és milyen félelemekkel árnyalt a jövőről való elképzelésünk. Sokan tekintik ennek felmérését és fejlesztését a versenyképesség, az érvényesülés és a boldogulás zálogának.

Elkezdődik a tanév. Nincs más választásunk, innen csak előre lehet nézni. Előttünk 10 hónapnyi futás. Vagy sokkal több annál – attól függ, miként gondolunk rá. Talán igazi, nagy utazás lesz. Ha bízunk magunkban és a diákjainkban, idén kezdjük el újra tanítani nekik a jövőjüket. És tanulni tőlük a miénket.

Örök iskolás vagyok. Barátom így mutatott be kisunokájának, aki éppen általános iskolába készül, s talán tart is tőle némiképp: „Nem kell félni az iskolától, ez itt Géza bácsi, látod, ő egész életében iskolába járt.” Valóban így van, s ebbe csak most gondoltam bele. Homályos képek élnek bennem arról, hogy édesanyám első nap elvitt a Keresztúri úti általános iskolába, a szülők a fal mellett körben álltak, s a tanító néni ismertette az iskolai szabályokat. Akkor elkezdtem az egész életre szóló iskolába járást: általános iskola, gimnázium, egyetem, azután tanárként folytattam: szakmunkás-képzőben, szakközépiskolában, s döbbenetes, de már a 33. évemet kezdem az egyetemen. De mi ez a 33 év az egyetem egyébként 382 éves történetében?

Örök iskolások vagyunk mindannyian. Mindenki jár iskolába, s amikor elvégezte, akkor sem szakad meg a kapcsolata vele, hiszen – ha máskor nem – gyermeke, unokája révén vissza-visszatér. Az átvitt értelemben használt „iskolát”, vagyis az „élet iskoláját” most ne említsük. A konkrét iskola fontosságát szeretném hangsúlyozni. El lehet-e felejtetni az első tanító nénit vagy tanító bácsit, aki betűvetésre tanított? Vagy az iskola épületét, ahol annyi évet eltöltöttünk? S az a nyolc év szinte beláthatatlanul hosszúnak tűnt, ahogy a nyári szünidők is. Életünk későbbi szakaszában már „rövidülnek” a nyarak és az évek. Az iskola épülete talán megszokott egy városban, ahol sok iskola van, de szimbólum egy faluban, ahol csak egy van, és a sorsa esetleg – a gyerekek hiánya miatt – kétséges. Szomorú látvány a bezárt iskola.

Az iskola, az oktatás – nem árt hangsúlyozni, nem árt figyelmeztetni a társadalmat – beruházás a jövőbe. Egy pedagógusszólás szerint: „A ma iskolája – a jövő társadalma.”

Az örök iskola

Szöveg: **Balázs Géza** | Fotó: Nagy Gábor

Az emberiség éppen a szervezett kultúraátadás szükséglete miatt hívta létre az iskolát, hiszen enélkül megszakadna az emberiség története, s ezért van minden ismert társadalomban iskola. Az elmúlt télen kolumbiai őserdőkben jártam, indiánok között, távol falvaktól, városoktól, de ott is azt hallottam, hogy a dzsungelben élő indiángyerekek is járnak iskolába. Amikor féltjük az oktatás színvonalát, akkor a jövőt féltjük. Nem feltétlenül a mai felnőttek jövőjét, mert az csak meglesz még valahogy, hanem a gyerekek jövőjét. Egyszer egy pedagógustól azt hallottam: „Ha lezüllik az iskola, annak egyenes következménye a széles körben eluralkodó anarchia. Ha nem lenne iskola, akkor az utcára sem léphetnének ki.” Érdekes és találó összefüggés.

Az iskola valóban több mint tudásátadás, és nem egyszerűen csak „gyermekmegőrző”, de még csak nem is a családi szocializáció helyettesítője, és főként nem úgy kellene rá tekintetni, mint étkeztető szolgáltatásra. Egy tanár ismerősöm a legutóbb kesernyésen azt mondta: „Nem tanár néni vagyok már, hanem etető néni.” Persze az iskola alapvetően tudást nyújt, és vigyáz a gyermekekre (sok-sok pedagógus vállal nyári táboroztatást is, egyébként magam is), és persze, ha kell, igyekszik pótolni és folytatni a családi szocializációt, és ha szükséges, tízórait, ebédet és uzsonnát is ad.

Az iskolai évek lassan telnek, s nem becsüljük meg őket eléggé. Főiskolai tanár kollégám a következő – ironikus – példázattal szokta gyengébben teljesítő hallgatóit figyelmeztetni: „Önöknek most nagyon sok munkájuk, feladatuk van, nyilván ezért nem tudnak minden órára készülni. Megnyugtatom Önöket, a főiskola elvégzése után már könnyű, szabad életük lesz: akkor már csak olyan apró gondjaik lesznek, mint a munkába állás, családalapítás, lakásszerzés. Higgyék el, az már semmi ahhoz képest, amit mi itt, a főiskolán kérünk!”

A tanári és a tanulói szerep

Szöveg: **Dr. Szebedy Tas**, a Városmajori Gimnázium és Kós Károly Általános Iskola igazgatója, a Gimnáziumok Országos Szövetségének elnöke

A cikk alapját Szebedy Tas „A pedagóguspálya sajátosságai és a foglalkozási ártalmak” című cikke szolgáltatta (*Új Pedagógiai Szemle*, 2005. július–augusztus), melyet a szerző jelen idejű kiegészítései tettek naprakésszé.

A tanulói életszakaszok

A pedagóguspályát általános iskolai tapasztalatokkal kezdtem, így az alsó évfolyamoktól kezdve a gyakorlatban is figyelemmel kísérhettem az életkori jellemzőket. Persze mindenkor tanári elképzeléseim elsősorban a 12 éves kortól induló korcsoportokhoz kötöttek, mégis rettentő fontosnak tartom a kisebb korosztállyal való szakmai találkozást is.

A kicsik mozgásában, bizonytalanságában gyakran szembeütköző a felnőttek közelségének igénye, ahogy eleinte a játékoságuk is közelebb áll az óvodások felhőtlenességéhez. A második iskolai évtől már sokkal otthonosabbak, önállóbbak, és a versengés, a hangosság is megjelenik náluk. Megindul a csapatformálódás, kialakulnak a szerepek. A negyedikesek és ötödikesek már felcseperedtek, koncentráltabbak, hierarchiában élnek, csapataik vannak, erőviszonyokat tartanak tiszteltetben. A hetedikesek kezdenek erőteljesen kritikusnak lenni, individualizálódás figyelhető meg náluk, válogatnak a feladatok és a személyek között, ugyanakkor érdeklődésük konkrétabb, munkájuk hatékonyabb. A nyolcadikosok a pubertáskorra jellemzően egyre hangsúlyosabban kifejezik a nemi különbségeiket, erőteljes fiú-lány ellentétek között zajlik versenyük. A gimnazisták szelektívebbé válnak, önkifejezésük elbizonytalanodik, lázadnak, és állandóan ellenkezni próbálnak, ezzel párhuzamosan erős csoportmintákat követnek. A 16-17 évesek bizalmatlanabbak a felnőttekkel szemben, élesen látnak, mindent megítélnek, kivéve útkereső önmagukat, kezdenek igényesebbé válni mindenben, környezetükkel szembeni elvárásaik olykor kíméletlenek. Ebben a korban fiúk és lányok egymás iránti figyelme teljesen megváltozik, életük központi kérdésévé válik a másik nemhez való viszonyulás. A végzősök, az érettségi előtt álló kamaszok hirtelen felnőttesséni kezdenek, céltudatosokká válnak, érzésük hihetetlenül látványos, individualizálódásuk önmeghatározó jellegű, érzéseik komplexekké lesznek, önkifejezésük árnyalttá finomodik, aggodalommal tekintenek az iskola utáni időszak feladataira, s néha megértőbbé szelídülnek a korábbi időszakhoz képest.

Ezek a nagy vonalakban ismerttetett sajátosságok egy-két évvel eltolódhatnak, mégis egyértelműen figyelmeztetnek arra, hogy korosztályonként más és más módszereket igényel a diákokhoz való viszonyulás. Nem véletlenül különítette el korábban a tanítóképzést az általános iskolai és a középiskolai tanárképzéstől a

magyar felsőoktatási rendszer. Az iskolai működésben, a megfelelő tanár–diák együttműködésben kulcsfontosságú a korosztálynak megfelelő hang, a megszólítás, a motiválás, a kapcsolatkeresés.

KIEGÉSZÍTÉS:

Az elmúlt évtized egy hatalmas, a viselkedéskultúrát megváltoztató jelenségtől lett más: ez pedig a virtuális világgal való mindennapos intenzív kapcsolat megjelenése a fiatalok életében, ami egyre meghatározóbb módon befolyásolja a gyermekkori időszakokat.

Kiskorban természetes környezetként jelenik meg az internet és az okostelefonok világa. A kiskamaszok a virtualitást játéktérnek érzik, miközben a fantáziavilágukat behatároló függőségbe kerülnek, hiszen ebben a virtuális térben relatíve kis kockázattal próbálhatnak ki ismeretlen élethelyzeteket, küzdelmet, sikert, viszályt, félelmet, ragaszkodást, indulatokat, megerősítéseket. S míg a való életben a dolgok következményei általában súlyos hatással lehetnek a tettek végrehajtóira, a virtuális világban újrajátszható minden, és a próbálkozások száma elvileg határtalan.

A fiúk egyre nagyobb számban szinte addiktív tünetekkel kapcsolódnak az okostelefonos/számítógépes játékokhoz. A közösségi eseményeket is erősen meghatározza az e területen való jártasság.

A lányok más módon válnak függővé, elsősorban a csoporthoz tartozás, a mintakeresés, a tanácsadás eszközét látják az internet, illetve a Facebook, Viber, Twitter, Snapchat, Messenger és egyéb közösségi oldalak világában. Az internet a kollektív bölcsesség, a közösségi oldalak a valahova tartozás illúzióját keltik.

A napi jelenségek megörökítése, a történeteknek és látottaknak a megosztása valami megmagyarázhatatlan imperatívusszal szól bele a kamaszok életébe. Csoportminták, viselkedésformák, öltözködési előírások, bizonyos márkák, eszközök tisztelete és a véleményalkotás kizárólagossága úgy jelenik meg a fiatalok hétköznapijaiban, hogy úgy érzik, szinte nincs mód ezen a bűvkörön kívül élni. A mai fiatalok korosztályos időtöltésének vizsgálatában a televízió (sorozatok, végtelenített történetkötegek) mellett sokkal inkább a virtualitás egyéb eszközeinek használatára kell vonatkoznia minden viselkedés- és életmódkutatásnak.

A kamaszkor végén, a felnőtté válás küszöbén az internet által elérhető információs világ olyan illúziót ad, amely szerint az iskola a pillanatonként változó, bővülő világról stabil, örök érvényű, zárt tudást kínál, miközben ez a tudás ma már egy kattintással elérhető. Az iskolának a tudás használatának, a használat minőségének ismeretét kellene átadnia. A fiatalok a technológiát, a módszert, a gyakorlati használatot tartják egyre fontosabbnak, s magát az információt szinte pusztá eszköznek tekintik felada-

taik megoldásához, céljaik eléréséhez. A memorizálást, az információ tárolását sokkal kisebb értéknek gondolják, mint régen.

Megjelenik a veszélyeztetettség is, hiszen a kiskorúak nem láthatják előre, így nem is mérik fel a virtuális világ veszélyeinek pszichikai és egyéb kockázatait. A kortárs közeg azonban ezek nélkül a kellékek nélkül nehezen fogadja el a nélkülük élő, ezekből kimaradókat. A gyors reagálás, a különlegesség illúziója, a menő, követendő minták, a fogyasztásra való készenlét olyan szokásokká válnak, amelyek komoly falakat húzhatnak a fiatal diákok és a már felnőtt tanárok kommunikációjába.

A következő évtizedekben a fiatalokkal foglalkozó szakmák képviselőinek a Facebook-jelenséget ismerve, azon keresztül és eszközeinek felhasználásával kell a diákokat megközelíteniük, mert a tanulók személyes (internet) világa el fog válni az iskola mesterséges, a múltat idéző folyamataitól, és enélkül csak a konfliktusok száma növekszik, a szocializáció pedig erőtlenné válhat.

A tanulói szerep

A gyerekek nem önszántukból kezdenek iskolába járni, bár a társadalmi környezet bizonyos motiváló hatására a hat-hét éves gyerekek várják az iskolakezdést. Az iskola azonban szinte mindig más, mint amit eredetileg remélnek. Az iskoláztatás társadalmi vívmány, mégis sok szempontból kényszer. Az iskolába szokatlan sikerességének feltétele a munkához, a feladathoz szoktatás játékos, örömteli jellege, a szeretetteljes légkör, a türelem, a védettség érzetének fenntartása. A kezdeti folyamat lépésenként alakul csoportos működéssé, az egyedi foglalkoztatásból közösségi elfoglaltsággá. Minél több ponton szerez sikerélményt a gyermeknek ez a közösségi aktus, annál aktívabb, motiváltabb tanulói magatartással találkozunk nála. A tanuló a pozitív megszokás és az egyéni sikeresség élményének hatására válik a szerep elfogadójává.

Szerepkeresés

Magam is számtalanszor éltem át az átmeneti kor csapdáit: amikor a kicsiség korlátozást jelentett, elutasítottuk életkorunkat, de amikor a nagyság kötelezettséggel, fáradtsággal vagy munkával járt, nem szívesen vállaltuk a fizikai növekedés következményeit. A tanulói szerep számos hasonló helyzetet teremt, s ilyenkor a tanár feladata a szülőéhez hasonló: meg kell világítani a gyerek számára a szerepek minden oldalát, választásra kell sarkallni őt, sokszor ösztöneivel, akaratával szemben.

A kamaszkor 12-13 éves kortól folyamatos alkuhelyzetet teremt, a gyerek értelmileg egyre árnyaltabban látja a ráháruló szerepek összefüggéseit, és természetesen a kisebb ellenállás irányába törekszik. Takarékosabban bánik erőfeszítéseivel, egyre erőteljesebben meri kifejezni ellenérzéseit, önérzetesebbé válik, fel akar

tűnni, különlegességét szeretné hangsúlyozni, s ez a törekvés az ellenkezés, a rombolás, a tiltakozás, az eltérés irányába mindig könnyebb és eredményesebb, mint az erőfeszítés, a munka és a nehéz feladatok teljesítése terén. Persze vannak kivételek a családi példa vagy egy nagyon erős hatású és vonzó felnőtt pozitív mintájának befolyására. *(Ebbe ma erősen belelép a virtuális világ, az ünnepelelt celebek készen gyártott sztárpozíciója.)*

Kevés gyereknek sikerül a szülői tekintély és nevelői minta kamaszkori elhalványulásának időszakában azonnal egy követhető pozitív példára rátalálnia, olyan felnőttre, akit a szülővel ellentétben feltétlenül elfogad és követni kíván. Ugyanis a mintakövetés vágya vagy ösztöne változatlanul megmarad a pubertáskorban is, de a konkrét szülői minta helyett inkább csoportminták követésére hajlanak a kamaszok, írásukban, mozgásukban, szóhasználatukban, társas viselkedésükben kevésbé direkt, egyedileg kidolgozható viselkedésmintákat keresnek. *(E vágyuk teljesítésére szintén az internet és a média által gyártott minták, fogyasztói siker-gólemek állnak rendelkezésre, amelyeket a napi munka és állandó erőfeszítések világában a legtöbb agyonhajszolt pedagógusnak nehéz felülmúlnia.)*

Megváltozik a felnőttek iránti közlékenységük is, nem mondanak el mindent, titkot tartanak, sőt magánéleti, privátszféra iránti igényüket egyre erőteljesebben kinyilvánítják *(kivéve a virtualitás világát, ahol viszont életveszélyesen kitárulkoznak, és közlékenyek lesznek)*. Sokszor nehéz kiszedni belőlük, hogy mi bántja, nyomasztja őket, mert zárkózottabbá válnak. *(Miközben a virtuális világban egy kivetített sikeres énnel helyettesítik valós személyiségüket, mintákat követnek, és így pótolják a valós érés fájdalmait, kudarcaikat.)* A helytelen tanári viselkedésminták, az iskola negatív szocializációs hatása számtalan ártalmas befolyással nehezíti a tudáshoz, munkához való viszonyulásukat. *(A média, a sztárvilág pedig a könnyű, gyors, erőfeszítés nélküli lehetőségekkel csábít.)*

Van eszményi diák?

Gyakran megfogalmazott célkitűzés a pedagógusszakmában, hogy önálló, kritikus, döntésképes, segítőkész diákokat kell nevelni. Ugyanakkor a tanórán szinte magától értetődő követelmény, hogy a diák ne döntson semmiről, hajtsa végre a kiadott feladatokat, de ne önállóan, hanem a megfelelő utasítások szerint, lehetőleg egyáltalán ne segítsen a társainak, a tanárral szemben pedig soha ne legyen kritikus. Így kapcsolódik össze szinte észrevétlenül ellentmondva egymásnak a pedagógiai elmélet és a hétköznapi gyakorlat.

Az eszményi diák nyílt, engedi meggyőzni magát, elmondja azt, ami vele történik, a tanulói szerepet tartja élete egyik legfontosabb szerepének, mert tudásvágy él benne. Változatlanul tisztelettel viszonyul a felnőttekhez annak ellenére, hogy kezdi átlátni gyengeségeiket, hibáikat. Megbocsát nekik a vétkeikért, és csupán annyit vár el tőlük, amennyit adni tudnak. Tapintatosan nem közli tanáraival azt, hogy értelmileg már túl van azon a határon, ahol gond nélkül lehetett alárendelt viszonyban egyirányú befogadó szerepre kényszeríteni.

Kifinomult megértőképességgel tekint a külvilágra, mint a felnőtt, aki látja a játék határait, mégis elfogadja a szabályokat, mert részt kíván venni benne. Az eszményi diák kíméletes, mindent saját gazdagodása, értelmi fejlődése érdekében tesz, s folyamatosan kifejezi háláját azoknak, akik ebben segítik.

Azért tudni kell, eszményi diák kevés van, ami egyáltalán nem baj. Azért nem, mert ha több lenne, az kevésbé hívná fel a pedagógusszakma figyelmét arra, hogy milyen kevés az ideális tanár, az ideális felnőtt. Az eszményi diákból sem biztos, hogy eszményi felnőtt válik. Eszményekké csak kiváltságos képességű, kiváltságos sorsú emberek válnak, ők is ritkán. Tudomásul kell vennünk, hogy a diákok többnyire ugyanúgy nem eszményiek, ahogy a tanárok, a szülők és más felnőttek sem ideális személyek, hanem sorsukkal, gyengeségeikkel küszködő emberek.

A tanári szerep dimenziói

A tanári szerep kiemelt helyzet, egyszerre hasonlít a mester, a pap és a színész szerepéhez. Ezen túl még a kiskorú tanulók elvárásai szerint a szülői, nagyszülői mintákat is magán viseli. Érdekes módon a korai szakaszban a női vagy anyai szerep a legsikeresebb, nem véletlen, hogy az általános iskolai tanítók többsége nő. A tanári szerep szülői mintaadásból fokozatosan felnőtt vezetői vagy mesterszereppé alakul át a felső tagozatban. A szakmai tekintély, az ismeretek átadásának képessége egyre hangsúlyosabbá válik, majd a gimnáziumi tanár szerepe apránként moderátorrá, felnőtt társá, segítő baráttá finomul, a szakmai ismeret, a szakmai tekintély mellett az emberi tulajdonságok is egyre fontosabbá válnak. A gimnáziumi tanárok esetében ezért lenne jó sokkal nagyobb férfiarány.

A tanár nyitja meg a gyermekek értelmét a világ ismereire, segíti őket képességeik kifejlesztésében, tehetségük kibontakoztatásában, értelmük fejlődésében. A szerep azért magasrendű, mert állandó megújulásra kényszerít, nyitottságra, odaadásra, figyelemre, értelmi fejlődésre, érzelmi kötődésre és nagylelkű lemondásra. A tanári szerep dimenziója a családi szereptől a társadalom legnagyobb közösségi szerepéig mindent magában foglal, a legtágabban értelmezhető és átélhető szerepek egyike.

A felkészültség erre a pályára is nélkülözhetetlen, ugyanakkor minden nap újat, egyre gazdagabb tapasztalatot kínál, megunhatatlan szépségekkel és rendkívüli pszichikai igénybevétellel. A tanári munka mellett nélkülözhetetlen a pihenésre való lehetőség, a szellemi feltöltődésre szolgáló idő. A sok gyermekkel való koncentrált munka sokkal kimerítőbb, mint a gépekkel, tárgyakkal, eszmékkel, folyamatokkal, állatokkal vagy anyagi természetű dolgokkal folytatott munka. A pedagógiai munka értéke ez utóbbiaknál nagyobb, hiszen alapfeltétele minden másfajta munkára való alkalmasságnak, az azokra való felkészítésnek.

KIEGÉSZÍTÉS:

A tanári pálya vonzereje évtizedek óta az egyik központi kérdés több európai országban, köztük Magyarországon is. A szakma a pálya iránti elvárások tekintetében az egyik legkomolyabb kihívást jelenti az erre a hivatásra vállalkozóknak. A világ rengeteg erőfeszítést vár el, sok munkát ír elő, hatalmas önfeláldozást tart természetesnek, de mindezért cserébe nagyon szerény társadalmi elismerést, kevés feltöltődést, pihenést, tiszteletet és erkölcsi, anyagi biztonságot ad a pedagógusnak. 2003-ban és később 2013-ban nagy béremelést tartalmazó intézkedés valósult meg, melynek elvileg a pálya vonzerejét kellett volna növelnie.

Sajnos ezek a béremelési törekvések nem hozták meg a valódi áttörést, hiszen a legnagyobb vonzerőt a megnövelt és értékálló bérek jelentették volna. A 2003. évi béremelés az utána következő bérbefagyás miatt tíz év alatt reálértékben eltűnt, majd a pedagógus-életpálya-modellhez kapcsolt, négy évre (2013–2017) elosztott, évi 10%-os béremelés-sorozat az alapilletmény helyett a minimálbérnél jóval alacsonyabb, évente meghatározott vetítési alaphoz való kötéssel szintén kevesebb lett a remélnél, miközben nőttek a tanárok munkaterhei, adminisztratív feladataik száma megemelkedett. Ugyanakkor szinte töredékére csökkent az iskolarendszerben a korábban ígért asszisztensek és a pedagógiai munkát segítő alkalmazottak száma.

A mai összetettebb elvárásoknak (egyéni fejlesztési terv készítése minden diákra, differenciált, sokcsoportos óravezetés egyéni feladatokkal, munkáltató tanórák szervezése stb.) megfelelni kívánó pedagógu-

sok állandó időzavarral küszködnek, hamar kiégnek, és nagy számban pályát módosítanak. Eltűnni látszik az iskolához, a hagyományokhoz való ragaszkodás, inkább a kevesebb munkateher, a kevesebb utazás, az elérhető kényelem válik vonzóvá a pedagógusok egyre szélesebb körében. A béren kívüli juttatás, a többletmunka, a nagyobb erőfeszítés elismerésének megszűnése a „miért tegyek annyival többet” dilemmáját erősíti. A stabil pedagógusközösség fenntartása egyre nagyobb nehézségekbe ütközik egy-egy iskola működtetésében.

A kiváló tanárral szembeni iskolahasználói elvárások elszakadtak a valóságtól, a társadalmi köztudatban a tanári szerephez téves, irreális igényekre alapozott szolgáltatói magatartás biztosítása kezd kapcsolódni. A rendszer központosításának nehézségeiért a felelőséget és a reklamációkat az eszköztelen és tehetetlen iskolai környezet viseli. Ezek a körülmények bizony nem emelik a pálya vonzerejét.

Sokat segítene a pedagógusszakma pozitívabb társadalmi megítélésén, ha a médiában, illetve az interneten követendő mintaként minél több vonzó tanáregyéniséget, nevelő személyiséget lehetne látni, sikeres pedagógus-életutakat, jó tanári megoldásokat, izgalmas tanítási élményeket – a Rátz Tanár Úr életműdíj vagy az Ericsson-díj átadó ünnepségein bemutatott sikeres pályaképekhez hasonlóan. De segítene az is, ha a média sok-sok példán, kiváló szakmai gyakorlatokon keresztül bemutatná, hogy kiemelkedően értékes hivatás és az egyik legszebb pálya a tanároké, a kreativitás és az öröm forrása. Emellett egy állandó reálértéken tartott, emelt bér csodát tehetne a pedagógus-életpályával.

A szereptévesztés esetei, pozitív javaslatok

Jó, ha a tanár böles felnőtt is, mert tudnia kell minden helyzetben azt is, milyen szerepeket nem szerencsés magára vállalnia. Eric Berne közismert, magyarul 1984-ben megjelent, *Emberi játszmák* című munkája és folytatása, a *Sorskönyv a személyiség működésének három szféráját különbözteti meg: a szülői, a felnőtt- és a gyermektudat párhuzamos jelenlétét az emberi viselkedésben. A tanári munka folyamán szintén nagyon tudatosan kell figyelni arra, hogy egy adott kommunikációs vagy interaktív pillanatban mely tudati szférával állunk kapcsolatban. A tanár nem válaszolhat gyermektudattal a konfliktushelyzetekre, meg kell tartania a felnőtt- vagy a szülői válaszadás közötti szintet, lehetőleg a felnőttválaszt.*

Kerülni kell a konfliktusokban a személyes megbánottság, az ösztönös indulati reakciók szabadon engedését. A tanárnak a konfliktusban irányító szerepre kell törekednie, méghozzá a kompromisszum és a tisztázás irányába terelő hangsúllyal. Nem szabad harcnak tekinteni a konfliktushelyzetet, hanem megoldandó feladatnak. A tanár szerepe nem akarátának érvényesítése, hanem nevelés, segítés, a konfliktus feloldása, elfogadható kompromisszumra készítés. A leghelyesebb törekvés a presztízvesztés nélküli megoldáskeresés. Időnként persze bizonyos szintű veszteség, sőt akarattal feladás nélkülözhetetlen.

Óvakodni kell a felülkerekedési ösztön érvényesülésétől, lehetőleg meg kell tartani valamilyen szintű kívülrállást, vagy ha ez lehetetlen, segítséget kell kérni. A helyzetfelismerés, a három lépés távolság, a megfontolás, az időkéres fontos technika. Indulattal teli helyzetben nem szabad tárgyalni, időt kell kérni, a nyugodtabb helyzet elérésével, a körülmények tisztázásával kell foglalkozni. Az esetek többségében egy rövid átgondolás, egy tisztázó beszélgetés, a figyelmes hallgatás sokat segít a pozitív megoldás előmozdításában.

Vannak olyan konfliktusok, amelyek háttérben az iskolán túlmutató társadalmi jelenségek, megoldatlan ellentétek, egészségügyi vagy pszichikai problémák állnak. Ezek megoldásához kevés a tanári felkészültség, a szakmai-emberi hozzáállás. Ezt igen fontos felismerni, mert nem szabad a pszichoterapeuta, az ideg orvos, a családsegítő központ, a rendőrség, az ügyészség, a drogsegélyszolgálat szerepét magára vállalnia annak, akinek erre semmilyen felkészültsége, ebben semmilyen szakmai tapasztalata nincs. Ilyen esetekben a konfliktus valós háttérének tisztázása és a legmegfelelőbb segítség megtalálása a legfontosabb tanári feladat. Amint ez sikerült, a szakmai hozzáértést követelő teendőket át kell adni az illetékeseknek. Gyakran előfordul, hogy félreértelmezett jóindulatból segítőkészségtől vezérelt, önfeláldozó pedagógusok beleavatkoznak, belebonyolódnak olyan helyzetekbe, amelyek megoldása kívül esik a kompetenciájukon. Ilyenkor jó, ha nem rontanak a megoldás esélyein. A helyes felismerés, a kompetencia belátása a tanár feladata. Abban állhat a fő segítsége, hogy felismeri, ki az, aki valóban felkészült, és illetékes segíteni.

A tanár nem élhet teljes energiájával a diákok problémáinak, mert téves elképzelésekre neveli őket, hiszen a társadalomba való beilleszkedés útja nem jelenti a feladatok átvállalását, sem a kész megoldások tálalását, hanem a konfliktusok feloldásához, a problémák megoldásához vezető út megtalálására nevelést, az önállóságra való felkészítést. A leggyakrabban sajnos olyan személyek vállalkoznak mások életkrízisének a megoldására, akik saját kríziseiket sem tudták megoldani, s bizonyos „vadkacsaefektussal” próbálnak sikerélményhez jutni. Egy gyerek életkrízisei ugyanis látszólag könnyebbnek tűnnek, mint a felnőttekéi. A valóságban ezek ugyanolyan nehezek, mint a felnőttek krízisei, csak a tényezői mások. Tudomásul kell venni, hogy a felnőttek feladata a felnőttkrízisek megoldása, és a tanár szerepe a megoldáskeresés, a problémamegoldás technikájának átadása.

Nem szabad ítélező szerepbe sem tévedni, mert a diákok ugyanolyan élesen, sőt élesebben tudnak ítélni, ha erre tanítjuk őket. Az ítélezés nem tévesztendő össze a feladatértékeléssel, sőt a feladatmegoldások értékelésének is a helyes megoldásokhoz vezető eszköznek kell lennie. Nem elfogadható eljárás az értékelő szerepet aláfőle rendeltségi szerepként értelmezni. A teljesítmények értékelése visszajelzés, a személyiség értékelésének a célja pedig a nevelés, motiválás. A személyt elmarasztaló ítélet, a tehetséget kétségbe vonó, a képességeket leszóoló tanári értékelés pedagógiailag elfogadhatatlan, téves. Sajnos a poroszos nevelési hagyomány rendszeresen a hiányok felsorolásával értékeli. A modern, személyiség-központú nevelési irányzatok sokkal eredményesebb eljárása a pozitív, motiváló értékelés a hiányok további feladatként való megjelölésével. Az osztályozás mellett a legkívánatosabb megoldás a szöveges indoklás a kitűzött elérendő célok folyamatos megfogalmazásával, pozitív értékkijelöléssel. A tanár legyen tudatos, várjon ki a konfliktushelyzetekben, tisztázzon, értő módon hallgasson, pozitívan értékeljen, fogalmazza meg saját értékmintáit, elvárásait, legyen segítőkész, de ne lépje túl szakmai kompetenciája határait.

KIEGÉSZÍTÉS:

A tanári munka mint ingyenes, alapjogon járó, magas színvonalú oktatási szolgáltatás (hatékony, sokszínű nyelvóra, színvonalas, érdekes ismeretátadás, a tanuló magas szintű motiválása stb.) elvárása egyre gyakrabban megjelenő attitűd a szülői körében. A tanárok számára az iskolai közösség önszabályozása, a belső értékek védelme, a konfliktusok egységes kezelése nélkülözhetetlen az egyre inkább jogsérelmeket, egyéni érdekeket hangsúlyozó világban. A szülők egyre általánosabb eljárása a közösségi oldalakon (pl. Facebook-csoportokban) való összefogás a gyerekek vagy a szülők egy része által kevésbé kedvelt tanárok ellehetetlenítésére, kompetenciájuk megkérdőjelezésére. Sokkal tudatosabbnak, egymáshoz szervesen kapcsolódó formákban működő közösségnek kell lenniük a pedagógusközösségeknek is. Az iskolai autonómia megtartása, őrzése ma még fontosabb, mint egy pár évtizede volt.

Az ideális felnőtt

A legtöbb tanár erkölcsileg pozitív, segítőkész, empátiás képességű, jólelkű, tiszta érzésű, becsületos és némileg bölcs (intelligens) embernek tartja magát. Az ideális felnőtt a diákok szemszögéből valójában egy kívánságlista megvalósítója lenne. A legalapvetőbb elvárások a felnőtt tanári szerepben: intelligencia, nyíltság és nyitottság, humorérzék, szórakoztatóképesség, határozottság, céltudatosság, a magával ragadás, a lelkesítés képessége, demokratikus és megértő szemlélet, a barátságos légkör megteremtésének képessége, ugyanakkor következetes elvárásokat mutató, határozott egyéniség.

Nehéz ideálisnak lenni! Ahogyan diákként sem gyakori az ideális, felnőttben sem könnyű rátalálni. Ugyanakkor még az ideális tulajdonságok összességénél is fontosabb a tanári munkához a felnőtttségben az önismeret. A hibáival tisztában lévő, erős egyéniség megfelelő humorérzékkel és a nélkülözhetetlen intelligenciával kifejezetten sikeres lehet a pedagógusszakmában, bár természetesen az általános képességek egy bizonyos csoportjának meg kell lennie a személyiségében.

Az általános adottságok alapképességekben és a képességek sajátos együttesében érik el a kívánt teljesítményt. Tekintsük át a képességeket, melyek a pedagógusi szerephez szükségesek!

A képességek rendszere Hegyi Ildikó szerint a következőképpen foglalható össze (Hegyi 1996):

Alapképességek	Sajátos képességegyüttesek
<ul style="list-style-type: none"> • kommunikációs • kognitív • pszichomotoros	<ul style="list-style-type: none"> • művészeti • műszaki, technikai • konstrukciós • pedagógiai • vezetői

A pedagógiai képességek a sikeres, eredményes pedagógiai munka alapját jelentik. Ha sikerrel akarjuk végezni munkánkat, nem árt tisztában lenni a nevelési-oktatási szituációkban megjelenő legfontosabb képességekkel.

Pedagógiai képességek	
Általános	Speciális
<ul style="list-style-type: none"> • kommunikációs képesség • konstruktív vagy didaktikai képesség • szervezőképesség	<ul style="list-style-type: none"> • helyzetfelismerő képesség, kreativitás • döntési képesség • alkalmazkodási képesség • tolerancia és a kivárási képessége • identifikációs képesség • empátiás képesség • figyelemmegosztási képesség • a „játsszani tudás” képessége

A teljes képességegyüttes talán legalapvetőbb feltétele a fejlett kommunikációs képesség, a kapcsolatteremtés, a kapcsolattartás, a társas együttműködés nélkülözhetetlen eszköze. Figyelembe kell venni ugyanis a tanulók érzelmeit, meg kell találni a megfelelő hangnemet, a kifejezések színvonalát, a stílust. A tanárnak pontosan, érthetően kell kifejeznie gondolatait, szándékait, s azokat a helyzetnek megfelelő metakommunikációval kell megerősítenie.

Irodalom

- Berne, Eric (1984): *Emberi játszmák*. Budapest: Háttér.
- Berne, Eric (1999): *Sorskönyv*. Budapest: Háttér.
- Falus Iván – Golnhofer Erzsébet – Kotschy Beáta – M. Nádasi Mária – Szokolszky Ágnes (1989): *A pedagógia és a pedagógusok*. Budapest: Akadémiai.
- Golnhofer Erzsébet – Szabolcs Éva (1999): A gyermekkor kutatása új megközelítésben. *Műhely*, 5–6. sz., 175–179.
- Hegyi Ildikó (1996): *Siker és kudarc a pedagógus munkájában*. Budapest: OKKER.
- Hunyady Györgyné (2014) [2001]: Laikus pedagógiai nézetek vizsgálata. In: Hunyady Györgyné – M. Nádasi Mária (szerk.): *Az iskolakép változatai és változásai*. Budapest: ELTE Eötvös, 17–20. http://www.eltereader.hu/media/2014/06/Hunyady_Nadasi_Az-iskolakap_READER.pdf
- Loránd Ferenc (1997): Az egységes iskoláról. *Új Pedagógiai Szemle*, 1. sz., 3–19.
- M. Nádasi Mária (1999): *Oktatási módszerek*. Kézirat. Budapest: OKI Kutatási Központ.
- Nagy Mária (szerk.) (1998): *Tanári pálya és életkörülmények*. Budapest: OKKER.
- Pléh Csaba (1992): *Pszichológiatörténet*. Budapest: Gondolat.
- Venter György (1997): *A tanári mesterségre való felkészítés. Példák Németországból és Ausztriából*. Nyíregyháza: Stúdium.

Miért pont az osztályfőnök?

Most, amikor nevelési kérdésekről, konkrét iskolai helyzetekről indul egy sorozat, amely az osztályfőnököket állítja a középpontjába, óhatatlanul felmerül a kérdés: miért elsősorban az osztályfőnököket? Nem kerülhet bármely más tanár ugyanolyan nevelési helyzetekbe, nem szembesülhet ugyanazokkal a kérdésekkel, nem lehetnek ugyanazok a nehézségei? Nem hathat ugyanannyira, esetleg még jobban is tanítványaira egy szaktanár, mint az osztályfőnök?

A válaszunk: kerülhet olyan helyzetekbe, de nem feltétlenül kerül. Hathat ugyanannyira, de nem mindig hat ténylegesen.

Gondoljunk csak végig: mekkora felelősség nehezedik egy tanár vállára, amikor új osztályt vállal? Mekkora nyomást érez a mellkasában, amikor először lép be új osztálya ajtaján? Mennyire fontos kérdés egy iskolában, hogy kik lesznek az osztályfőnökök? Mennyire befolyásolja a szülőket választásukban az osztályfőnökök személye? Mennyire tartja számon egy tanár az osztályait, és mennyivel könnyebben felejt el hozzájuk képest a többi diákját? Mennyire kéri a kollégák az osztályfőnökön számon, hogy hogyan viselkednek a gyerekek, hogy milyen a hangulat az osztályban, hogy mennyire írnak leckét – és így tovább? Miért az osztályfőnökön múlik mindez, miért ennyire, miért kikerülhetetlenül?

Kitüntetett szerepben

Az osztályfőnök képviseli minden diák és minden szülő szemében az iskolai normát. Mert az iskolával mint intézménnyel közvetlenül nem találkoznak: túl nagy hozzájuk képest, túlságosan megfoghatatlan. A tanárok pedig közel vannak ugyan, de túlságosan sokfélék, túl sokszor cserélődnek, esetlegesebb a jelenlétük a gyerekek életében. Azt, hogy mit – milyen normákat, értékeket, magatartásmintákat, tudáselményt – képvisel az iskola, az osztályfőnök testesíti meg: a személyisége, a mondatai, a viselkedése, az elvárásai, a stílusa. Gesztusai ezért nem egy tanár gesztusai csupán, hanem az iskola egészséi.

Ez az azonosítás természetesen nem tudatosan történik. A gyerekek, a szülők, de még a kollégák is az iskoláról való beszédben gyakran különválasztják az osztályfőnököt, az osztályt és az iskolát: „Nagyon kedves a Marika néni, csak nem bír velük!”, „Jó iskola az, csak a fiam kapta ki a leghülyébb osztályfőnököt!”, „Az osztályfőnök, a Nagyné csak sorolta a szülőin, mi mindent kell az iskolába behozni!”, „Szegény Péter, már megint olyan kibirhatatlan osztálya van!”

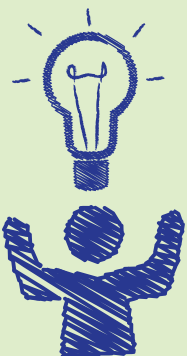
Nagyjából minden osztály olyan lesz, amilyen az osztályfőnöke. Ebből nem következik, hogy valaki vagy csak jó, vagy csak rossz osztályfőnök, mert a képet nagyon sok minden árnyalja: milyen az osztályfőnök éppen abban az életkorában és életrésztében. Számít, hogy egy tanár mennyire azonosul az adott iskolával – ha szereti, önként és önkéntelenül iskolai normákat képvisel, ha nem szereti, inkább rebellis. Számít, hogy valakinek mekkora saját gyerekei vannak: szinte mindig segítség, ha egy osztályfőnöknek az osztályával nagyjából egyidős a gyereke. Számít, hogy önként vagy kényszerűségből lett-e valaki osztályfőnök, mennyire akart osztályt, vagy mennyire visolygott tőle. Számít, hogy valaki milyen életkorú osztályt kap: ami kilencedikben működik, az nem működik ötödikben, ami nagyon jó hangvétel felső tagozaton, az hatástalan lehet középiskolában. Van, aki egy zömmel fiúkból álló osztályban érzi otthonosabban magát, van, aki lányok között – és így tovább. Vagyis igaz, hogy minden tanár a maga képére formálja az osztályát, de csak úgy igaz, ha hozzáteszük: minden tanár úgy formálja az osztályát, ahogyan az adott diákcsoporttal való interakcióban tudja.

Szöveg:

Fenyő D. György

magyartanár,
a Magyar Tanárok
Egyesületének alelnöke

Mikor legyen valaki osztályfőnök?

Az, hogy mikor legyen valaki osztályfőnök, látszólag felesleges kérdés, mert akkor lesz az, amikor osztályfőnökre van szükség az iskolájában. És mégsem ilyen egyszerű – legalábbis akkor, ha az a cél, hogy valaki jó osztályfőnök legyen, hogy ne égjenek ki a tanárok, hogy aztán minél gyorsabban és elkeseredettebben elhagyják a pályát.

Nem érdemes teljesen kezdőként, az első egy-két-három évben osztályt vállalni. Amíg valaki nem azonosul még az iskolával, ahol tanít, nem ismeri még belülről a hagyományait, értékeit, szokásait, addig nehezen tudja átadni őket. Éppígy, ha egy tanár iskolát vált, érdemes néhány évet, ha nem is sokat, de egyet-kettőt várnia, amíg megismeri a kollegáit, amíg szemtanúja lesz mindenféle iskolai programnak, lát egy iskolai tábort, és amíg őt is megismerik.

Ám érdemes fiatalon osztályt vállalni, még huszonévesen. Talán nincs is nagyobb örömforrás egy tanár életében, mint amikor valaki még a húszas éveiben megkap egy osztályt, és abba sok pedagógiai energiát fektet, amikor még nem volt másik osztálya, akikkel a meglévőt hasonlíthatja. Amikor még életkorban is közel áll a tanítványaihoz, és ha már nem tartoznak is ugyanabba a nemzedékbe, de azért még érti és közletről ismeri azt a nyelvet és szubkultúrát, ami a diákjai sajátja. Fiatal, kezdő osztályfőnökök olyan energiával, vehemenciával tudnak az első osztályukra figyelni, és olyan fontos tud lenni számukra az első osztályuk, hogy az sok elkövetett hibát képes ellensúlyozni.

Ha lehetséges, érdemes két osztály között pihenni egy kicsit, kihagyni egy évet, végiggondolni az előző négy (vagy hat, nyolc) év tanulságait, és csak akkor vállalni ismét osztályt, amikor már vágyik a tanár egy újabb osztályfőnökségre. Az osztályfőnök és az osztály kapcsolata ugyanis annyira személyes kapcsolat, hogy kell valamekkora hiátus, eltávolodás, míg egy következő osztályt elkezd valaki. Nem jó májusban egyszerre készülni az érettségire és a bankettre, és tartani a leendő osztály szülői számára az első szülői értekezletet.

Nem kell persze itt sem túl sokat várni, de az egy év lehetőséget ad arra is, hogy valaki alaposan végiggondolja az előző éveket, levonjon tanulságokat, megfogalmazza magának, mit csináljon másképp, mi sikerült igazán jól, min tud ő maga változtatni, mi az, amin nem képes, miben változott ő maga, milyen elveit kellett föladnia, miben erősödött meg.

Egy pedagógus pályájába, a pályán eltölthető körülbelül negyven évbe így kényelmesen körülbelül hét, legfeljebb nyolc osztályfőnökség, hét-nyolcszor négy év fér bele. Ha az ilyen ciklusokból egyszer-kétszer nem osztályfőnök, hanem osztályfőnök-helyettes valaki, akkor az még tovább tud oldani a pálya kényszerén, és megóvhatja a tanárt a futószalag-osztályfőnökség elidegenítő, lélektelenítő hatásától.

Miről tehet, miről nem?

A legtöbb tanár nagyon különbözőképpen emlékszik vissza saját osztályfőnöki munkájára. „Milyen jó volt az első, olyan már soha többé nem lesz!”, „Hú, amikor kiment a második osztályom, úgy gondoltam, többé nem vállalom osztályt!”, „Olyan jó, pont akkorák voltak, mint a Gábor fiam, értettem minden rezdülésüket!” Szinte minden visszaemlékezésben az első osztály szerepel etalonként, a második a problematikus, a harmadik ismét jó, és mintha a páratlan számú osztályfőnökségek általában jobban sikerülnének. Ezt valószínűleg a munka dinamikája okozza, az, hogy időnként nagyobb erőfeszítést tesz bele mindenki a munkájába, majd az eredmények láttán azt hiszi, elég, ha ugyanúgy csinál mindent ismét. Márpedig minden új diákcsoporttal mindent előlről kell kezdeni: mindent újra elmagyarázni, begyakoroltatni, az osztálylégkört újra kialakítani, a szokásrendet felépíteni, a hagyományokat megteremteni, a jó kommunikációt megtanítani, a konfliktusokat kezelni, az értékrendet kialakítani.

És mindez vagy sikerül, vagy nem. Néha sikerül, néha nem. Többé-kevésbé sikerül. Bizonyos, hogy mindez elsősorban az osztályfőnökön múlik. De azért mégsem csak rajta. Sok ezer tényezők, kezdve az ország politikai légkörétől az iskola vezetésén át a tanított gyerektársaság összetételéig. És kell valami, ami kiszámíthatatlan, megmagyarázhatatlan, befolyásolhatatlan – hogy milyen az adott gyerekek és az adott osztályfőnök találkozása.

Persze éppen erre, meg a külső körülményekre, az iskolai adottságokra nincs befolyásunk. Ezért szólunk ebben a rovatban arról, amire van: az osztályfőnök szakmaiságáról.

Rendezőelv – Gondolataim a történelemtanításról

Szöveg: **Kiss István** történelem-földrajz szakos tanár, Táncsics Mihály Gimnázium, Dabas

„Mindig az egészről beszélt” – mondták Konfuciuszról a hívei.

Kedves számomra a fenti mondás, mivel meggyőződéses „holista”, azaz holisztikus felfogású tanárember vagyok.

1919. április 1-jén, bolondok napján a párizsi békekonzferencia delegációt indított hozzánk egy bizonyos Jan Christiaan Smuts tábornok vezetésével. Amikor a tárgyalásokon Kun Bélának irreális követelésekkel álltak elő, egy intésére elindult a különvonata, és kigördült a Nyugati pályaudvarról, faképnél hagyva a további megbeszélésekre számító, fogadására felsorakozó, meghökkent tanácsköztársasági vezetőket. Kutattam utána, és kiderült, ő volt a korabeli brit birodalom egyik legsikeresebb diplomatája: búr tábornok, dél-afrikai miniszterelnök, a Népszövetség egyik alapító tagja. De ezután jött csak az igazi meglepetés: egyben egy filozófiai iskola, a holizmus megalapítójának is tekinthető.

A holizmus jelszava: az egész mindig több, mint részeinek összessége, azaz a bolha mindig nagyobb az elefántagyarnál. A történelemtanításra alkalmazva: az összefüggések világa fontosabb a sokszor öncélú tényanyagdzsungelnél.

Nyilván egyik sem létezik a másik nélkül, de a tényanyagot egy holista igyekszik nagyon megválogatni, minimalizálni, csak eszköznek tekinti az összefüggések igazolására, amire a hangsúlyt helyezi, pl. az eltérő vélemények, koncepciók ütköztetésével, amik a mostani – egyébként színvonalas – tankönyveinkben inkább csak néhány soros, apróbetűs említések.

Egy holista mindenekelőtt erősen deduktív gondolkodású, ami pl. a matematikának és kreatív megfélelőjének, a sakknak is alapvető jellemzője. És nem bírja elviselni, ha a sporthírekben az hangzik el: X. Y. ezen és ezen a versenyen a 16. helyen végzett – és punktum. Mégis hány indulóból? Ha 250-ből, akkor ez élvonalbeli teljesítmény, ha viszont 18-ből, akkor az illető a sereghajtók közé tartozott.

Még azonnali, konkrét választ igénylő kérdések esetében is először körképet ad, s azon belül helyezi el a válaszát. Elsősorban zárt rendszerekben mozog otthonosan, és történelemtanárként mindig beosztani, periodizálni akar. Konkrétan pl. az ókori Palesztina történetét a pátriárkák-bírák-királyok-próféták korára osztva tárgyalja, az ókori Görögországot a mükénéi-átmeneti-archaikus-klasszikus-hellenisztikus kormegosztásban veszi, sőt azt tartja, csak annak van hatékony tudása, aki ezeken belül tudja elhelyezni a vonatkozó tényanyagot. Elsődlegesnek tartja az átfogó szemléletmódot, és megszállottan keresi a párhuzamokat az egykori és mai történések között.

Véleményem szerint ez a gondolkodásmód elősegítheti az új, 2017. január 1-től érvényes történelemérettségi vizsgakövetelményeinek teljesítését, amely az eseményeket alakító tényezők feltárása mellett már a kritikai és problémaközpontú gondolkodást is pontozza. Ami leírva remekül hangzik, de úgy látom (sok iskolában megfordultam), a gyakorlatban nem igazán működik.

A kritikai gondolkodásmód szükségszerű velejárója, hogy a diákoknak van-lesz saját véleményük. Egy pesti iskolában érettségi elnökként – amúgy egy sikeres, bukásmentes érettségi után – kifogásoltam, hogy a tanulóknak nincsenek önálló gondolataik. A probléma az volt, hogy a tanárok sem értették, mit kifogásolok, ünneprontó, kekeckedő alaknak néztek.

Olyan jól hangzik, hogy problémaközpontú gondolkodás! A tankönyvírók szinte könyörögnek, hogy nem magolásra szánták a tankönyveket, de a tanítási gyakorlat sok esetben mégis leginkább a tényanyag számonkérésében merül ki. A korszerű, forrásközpontú tankönyveket sokszor már régebben sem a jobb, hanem ellenkezőleg, a kevésbé színvonalas iskolák használták, mert kevesebb bennük a leckeszöveg, a sok forrással pedig alig vagy egyáltalán nem foglalkoztak. Pest megyén kívül is tudok színvonalas iskolákról és kitűnő tanárokról, akik a számonkérést nem, de a tankönyvhasználatot mellőzve előadnak, a diákok pedig jegyzetelnek. Ami érdekes, a többségében inkább csak középszintű érettségire készülő tanulóik is pozitívan nyilatkoztak a „professzormódszerről”, és fontosnak tartották, hogy megtanultak jegyzetelni.

A holista felfogás velejárója: muszáj találni olyan lényegi, átfogó összefüggést, ami egy nagyobb téma esetében is rendezőelvnek bizonyul. Sokfajta és végtelen nagy a választék, a megfelelő kiválasztása – ha erre koncentrálnak – egy tanárnak sem jelenthet problémát. Az ókornál maradvány: a statikus ókori keleti és az azon túllépő dinamikus, klasszikus görög-római fejlődési utat

összeköti a következő problémafelvetés: a rabszolgák többségét mindig a hódító háborúk adták, amelyek az ókori Keleten sokkal nagyobbak voltak – miért volt ott mégis aránylag kevesebb rabszolga? Mindig eltart egy darabig, amíg a tanulók rájönnek, hogy a döntő tényező a társadalom többségét alkotó közrendű szabadok jogi helyzetének a megváltozása volt az ókori keleti jogfosztottságtól a görög-római felemelkedésig.

A problémaközpontú gondolkodás kialakításához tehát nélkülözhetetlen az állandó kérdésfelvetés a tanítási órákon. Mintegy bele kell nyúlni a diákfejekbe, és rendet kell teremteni: egyfajta lényegi, szemléleti „rácst” kell kialakítani, mert a különböző felfogásokat, alapvető összefüggéseket nem magolni kell, hanem megérteni. Így egy kikristályosodó, megalapozott, maradandó alaptudásra lehet szert tenni, amire esetenként rá lehet építeni a múlandó-magolendő, memóriát terhelő, később többségében úgyis felejtésre ítélt, de ismétléssel bármikor aktivizálható, konkrét tényanyagadatokat.

Ebben sokat segítenek a forrásközpontú felfogás forradalmával sokoldalúbbá váló, vonzóbb tankönyvek. „Aranybányának” tartom továbbá a *Rubicon* folyóiratot. Legnevesebb kutatóink felfogásának megismerése árnyaltabbá teszi a diákok gondolkodását, ami alapvető törekvése mindenfajta tanításnak.

Végül, de nem utolsósorban: alapfeltétel, hogy a tanár „el tudja magát adni”, el tudja fogadtatni magát a diáksággal – egy színes tantárgy, a történelem esetében pedig még inkább érdekesnek kell lennie.

Kaleidoszkóp

Szöveg és fotó: **Indri Dániel**

Fennállásának 25. évét ünnepelte a Bolyai Nyári Akadémia

1991 óta rendezik meg minden évben a Bolyai Nyári Akadémiát Erdélyben magyar pedagógusoknak, melynek ideai mottója a „Legyen játék a tanulás!” volt. Az egyhetes rendezvénysorozatot 2017. július 10. és 15. között rendezték meg Csíkszeredán.

Habár Erdély-szerte, több helyszínen tartottak szekciófoglalkozásokat, az esemény megnyitója és a fő foglalkozások a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége (RMPSZ) csíkszeredai székhelyén, az Apáczai Csere János Pedagógusok Házában zajlottak.

Ferencz S. Alpár programigazgató a jubileumi esemény megnyitóbeszédében elmondta, hogy 2017-ben is az RMPSZ által szervezett akadémia jelenti a romániai magyar pedagógustársadalomnak azt a

Burus-Siklódi Botond

megújulási lehetőséget, amelyet a mindenkor román oktatásirányításnak nem sikerült véghezvinnie. A negyed évszázad alatt közel 10 000 pedagógus újíthatta meg szakmai-módszertani eszköztárát, és cserélhetett tapasztalatot erdélyi, felvidéki, kárpátaljai vagy éppen vajdasági kollégáival.

Habár a szervezők mindig igyekeztek a lehető legaktuálisabb nevelési-oktatási elvek alapján meghatározni az adott év tematikáját, a jubileumi év fő témájával mégiscsak visszatértek a pedagógia alapjához, a gyermekközpontúság szükségességéhez, melyről gyakran hajlamosak vagyunk megfeledkezni. A játéknak ugyanis – ahogy azt egy későbbi előadásban is hallhattuk – nagy szerepe van a társas kapcsolatok, az értelmi, a nyelvi és az érzelmi képességek fejlődésében.

Burus-Siklódi Botond, az RMPSZ elnöke visszatekintett az elmúlt negyed századra, mely során összesen 568 szekcióban közel 18 ezer pedagógus vett részt Kárpát-medence legnagyobb pedagógusrendezvényén. A szövetség 1991 óta dolgozik a magyar nyelven történő tanításért, a minőségi oktatásért és nevelésért a romániai közoktatás minden szintjén, 1993 óta pedig pedagógusképzéseket kínál, az oktatók igényeihez igazodva.

Dr. Kovács Irén Erzsébet kisebbségi oktatásért felelős államtitkár szerint az iskola világa jelentősen megváltozott az elmúlt 25 év során, két szereplője azonban állandó maradt: a pedagógus és a diák. Az államtitkár szerint a pedagógusszakma szép, ámde nehéz hivatás, Romániában pedig különös kihívás az anyanyelvi oktatás területén sikereket elérni.

Sipos Imre, az Eszterházy Károly Egyetem Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet főigazgatója szerint a Bolyai Nyári Akadémia elkötelezettséget ad, állandóságot biztosít, és minden évben magas szintű szervezethez jellemezi. A főigazgató emellett hangsúlyozta, hogy az elmúlt évek során megsokszorozódott az összekapcsolódás az anyaországi szakmai programokkal.

Dr. Farkas Balázs csíkszeredai konzul is partnerként tekint az RMPSZ-re; szerinte az oktatás területén az elmúlt időszakban már apróbb sikerek is jelentkeznek az eddigi kudarcok mellett.

Ezt erősítette meg **Novák Csaba Zoltán**, a Romániai Magyar Demokrata Szövetség (RMDSZ) Maros megyei szenátora is, aki az idei év egyik legnagyobb eredményének azt tartja, hogy ezentúl sajátos tanterv alapján készített, speciális, könnyebb tételekből tanulhatnak és vizsgázhatnak román nyelvből a magyar képességvizsgázók és érettségizők. Mindemellett sikerült megoldani a történelmi magyar egyházak lelkészképzőinek állami finanszírozását, aminek folyamányaként újfent állami támogatásban részesül a Gyulafehérvári Papnevelő Intézet. Az RMDSZ rövid távú céljai között szerepel, hogy a most készülő új tanügyi törvényben megőrizze az eddig elért eredményeket, és ezeket a minőségi oktatást garantáló módosításokkal egészítse ki.

***

Délután két szakmai előadást hallgathattak meg a pedagógusok. Elsőként **dr. Bús Imre**, a Pécsi Tudományegyetem Kultúra-tudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Karának tanszékvezetője tartott előadást az iskolai játékkalkulációk lehetőségeiről és előnyeiről. Mint elmondta: a játéknak tudományosan is igazolható képességfejlesztő hatása van, ugyanakkor segíti a nem játékos tevékenységeket is. Ez a felismerés, vagyis a játékosítás szükségessége egyébként már a klasszikus gondolkodóknál is megjelent, olvashatunk róla többek között Comenius és Rousseau értekezéseiben.

A szerepjátékok és drámajátékok általános jellemzői közé tartozik, hogy végzésük közben a gyermekekben nagyfokú a szabadságérzet, az izgalom és a belső motiváció, de a játékvilág megalkotása, a valóság felismerése és a szabályok betartása is mind-mind jellemfejlesztő hatással bírnak. A játék főként emberi tevékenységnek számít, habár az állatok – például a kutyák – is játszanak, játékuik azonban megreked egy kétéves gyerek szintjén.

A második előadás során **dr. Kádár Annamária** pszichológus, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem adjunktusa beszélt a mese és a játék összefüggéseiről, valamint a gyermeknevelésben betöltött fontos szerepéről. Mint megtudtuk, felnőttkorunkra is megmarad egy kis részünk gyerekeknek, s a meséléssel éppen ezt a gyermeki világlátást őrizzük meg. Ezáltal könnyebb szembenézni a problémákkal és feldolgoz-

ni a kudarcokat, a mese cselekménye révén a gyerekekben csökken a szorongás, negatív érzéseit, dühét pedig kivetítheti egy-egy gonosz meseszereplőre. A pszichológus ezután tanulságos történeteken keresztül mutatta be a mese énerősítő hatását.

A hét folytatásában, a keddi napon, **Rusz Csilla** drámapedagógus előadása után megkezdődtek a szekciófoglalkozások, természetesen a drámajátékok szerepéről és a dramatizáló témafeldolgozó-sokról volt szó a plenáris előadás után is. Másnap az élménypedagógiáé volt a főszerep, ennek iskolai alkalmazásáról és a szabadtéri játékokról beszélt **Bányai Sándor** élménypedagógus, a Pécsi Tudományegyetem címzetes egyetemi docense. Csütörtökön a gamifikáció, azaz játékosítás napján **Borsos Endre** oktatási alkalmazás-fejlesztő szakember az adaptív oktatás digitális támogatásának lehetőségeibe avatta be az érdeklődőket. Itt olyan témák is előkerültek, mint a játékos mobilalkalmazás-alapú oktatási, értékelési lehetőségek és eszközök használata vagy a stratégiai-taktikai társasjátékok iskolai alkalmazási lehetőségei. A nyári akadémia utolsó napján **Galaczi Hajnal** oktató, szakfelügyelő tartott csoportfoglalkozásokat hagyományos, népi gyermekjátékok és módszerek felvonultatásával.

GŐZVASÚT

▶ 1825. szeptember 27.

192 éve a következő híradás jelent meg a *Magyar Kurír*ban Kultsár Istvánnak, kora vezető újságírójának a tollából: „Valami Stephenson nevű anglus olyan masinát talált ki, melyet füsttel és forró vízzel hajtanak. Higgye, aki akarja!” Az újabb hír aztán a hitetlenkedőket is meggyőzte: 1825. szeptember 27-én megszületett a gőzvasút.

A sínpálya egy 18 km-es szakaszon húzódott Stockton és Darlington között. Az eső ellenére több százan várták izgatottan a történelmi pillanatot, hogy a behemót, teáskannára emlékeztető pöfögő alkotmány első útjára induljon. A mai sebességek mellett megmosolyogtató, de akkor szédítő iramnak számított a teljesítménye: a vonat előtt vágató, vörös zászlót lengető lovasnak bizony igyekeznie kellett, hogy bele ne rohanjon az átlagosan 10, de helyenként 15 km/órás sebességgel száguldó szerelvény. A vonat, amelyet akkoriban még „gépi együttesként” emlegettek, nem akármilyen látványt nyújtott. Elöl a Locomotion nevű „gőzelefánt” haladt; ehhez kapcsoltak hat szenes-, illetve liszteskocsit, hogy

ha netán felrobbanna a kazán, inkább ezek sérüljenek, mint az utasok. Mert persze utasok is voltak szép számmal: a 34 postakocsiban összesen 450-en foglaltak helyet, köztük egy egész rezesbanda, mely fokozta a hangulatot. A szerelvényt újabb hat tehervagon zárta. A csoda egy óráig tartott: a 46 kocsiból álló, 90 tonnás masina 65 perc múlva befutott Darlingtonba. A hatás leírhatatlan volt, és mindenki biztosra vette, hogy ez a száguldás netovábbja.

Stephenson azonban már újabb találmányon törte a fejét. Olyan lokomotívról ábrándozott, mely a postakocsik sebességének kétszeresét is túlszárnyalja. Négy évvel később aztán ez az álma is valóra vált. Rocket – magyarul Rakéta – nevű gőzmozdonyával káprázatos bemutatót tartott: 21 km/óra átlagsebességgel száguldva bebizonyította, hogy a lóvasútnak végképp bealkonyult. Stephenson alakjával Budapesten naponta találkozhatunk: a Keleti pályaudvar homlokzatáról tekint le négy méter magas szobra.

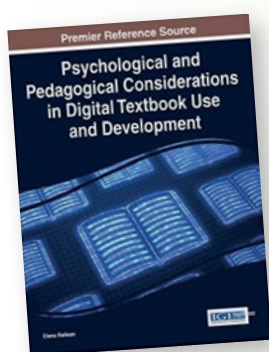

Külföldi pedagógiai szakirodalom

Az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum a külföldi pedagógiai szakirodalom szolgáltatását elsősorban teljes szövegű adatbázisokkal és e-könyvekkel, valamint nemzetközi csere keretében beszerzett, friss, nyomtatott könyvekkel biztosítja. Az e-könyvek beiratkozott olvasói számára a könyvtár honlapján (www.opkm.hu) távoli hozzáféréssel is elérhetők és kölcsönözhetőek. A számos könyv közül most néhányat ajánlunk olvasóink figyelmébe.

Szöveg: **Pallos Zsuzsanna** könyvtáros, Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum

Railean, Elena: *Psychological and Pedagogical Considerations in Digital Textbook Use and Development*

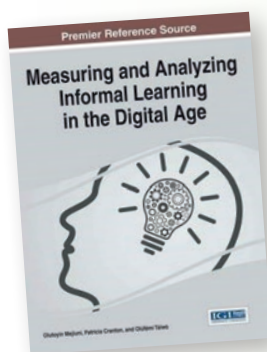
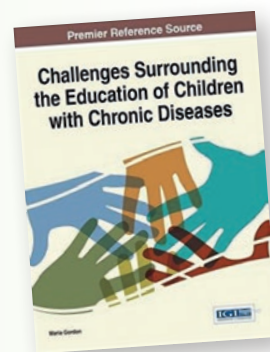
Hershey, PA: Information Science Reference, 2015

A digitális eszközök megjelenése, a mind újabb applikációk és más technológiai alkalmazások egyre több lehetőséget adnak az információk széles körű terjesztésére. Ugyanakkor nem szabad megfeledkezni e ténynek az emberekre és ezáltal a társadalomra gyakorolt pszichológiai hatásáról sem. Különösen fontos ez a digitális tankönyvek, tananyagok fejlesztésénél és használatánál, ahol a technológiai megoldások mellett egy sor pedagógiai és pszichológiai szempontra is oda kell figyelni, miközben arra törekszünk, hogy a lehető legjobbat hozzuk ki a lehetőségekből. Ehhez kínál segítséget ez a könyv, mely a hangsúlyt a tanulásméletre és az értékelési mechanizmusokra helyezve, gyakorlati kézikönyvként is támogatja a digitális tankönyvfejlesztést. Jó gyakorlatok közlése mellett foglalkozik többek közt a terminológiák tisztázásával, didaktikával, valamint a plágium, licencelés stb. kérdéseivel is. *(e-könyv, kölcsönözhető)*

Maria Gordon: *Challenges Surrounding the Education of Children with Chronic Diseases*

Hershey, PA: Information Science Reference, 2016

Előfordulhat, hogy beteg gyerekek (diabétesz, daganatos megbetegedések, juvenilis idiopátiás artritisz, gyulladásoos bélbetegség stb.) járnak az osztályunkba. Ez az alapvető kézikönyv ezt a témakört járja körbe, foglalkozik oktatáspolitikai irányelvekkel, a szülők bevonásának lehetőségeivel, a krónikusan beteg diákok oktatási jogaival, valamint a gyerekek mentális egészségével és iskolai tapasztalataival is. Ezenkívül érinti a tanárképzés és a segítségnyújtás lehetőségeit is, továbbá ajánlásokat fogalmaz meg a krónikusan beteg gyermekek oktatásával kapcsolatban. A kötet hasznos lehet minden, inkluzív oktatással foglalkozó szakembernek. *(nyomtatott, kölcsönözhető)*

Mejiuni, Olutoyin – Cranton, Patricia: *Measuring and Analyzing Informal Learning in the Digital Age*

Hershey, PA: IGI Global, 2015

Az informális tanulás különböző formái egyre nagyobb teret hódítanak napjaink oktatásában. Ez a kötet is elsősorban olyan szakembereknek ajánlható, akik a tanulási folyamatot a hagyományos osztálytermi közegen kívül képzelik el. Bár az online tanulás és különösen a MOOC (massive open online course, 'tömeges, nyílt online oktatás') egyre elterjedtebb, a tanulási folyamat hatásának, eredményeinek nyomon követése, mérése nehézkes. A könyv néhány, oktatási környezetben is kipróbált technológia bemutatása mellett a következő témakörökkel foglalkozik: tanulói motiváció, dialektika, élethosszig tartó tanulás (LLL), online tanulói közösségek, idegennyelv-tanulás, önirányított tanulás, társadalmi tőke, hallgatólagos (rejtett) tudás (*tacit knowledge*), transzformatív tanulás. *(nyomtatott, kölcsönözhető)*

Iránytű

Összeállította: **Bálint Anna**

Kiváló eredmények nemzetközi tudományos diákolimpiákon

Néhány szorgalmas diák a szünetekben sem pihent, hanem a világ különböző pontjain megrendezett diákolimpiákon – a nemzetközi tudományos versenyek legrangosabbjain – mérte össze tudását több száz indulóval. A magyar diákok kiválóan szerepeltek a komoly felkészülést igénylő versenyeken. A Rio de Janeiróban megrendezett matematikai olimpián a magyar csapat két arany-, egy ezüst- és egy bronzéremet szerzett, és így a 111 induló országból az előkelő 22. helyen végzett. Szintén júliusban rendezték meg Thaiföldön a kémiai diákolimpiát, amelyen négy ezüstéremmel a magyar diákok a 10. helyre kerültek 76 nemzet nem hivatalos rangsorában. A warwicki nemzetközi biológiai diákolimpiáról szintén négy éremmel (egy arany, két ezüst, egy bronz) tért haza a magyar csapat, míg az indonéziai Yogyakartában lezajlott fizikai diákolimpián részt vevő magyar csapat egy arany- és négy ezüstéremmel büszkélkedhet. Egy arany-, egy ezüst- és egy bronzéremmel hatalmas sikert ért el Teheránban az informatikai diákolimpián induló magyar csapat is. De nem csak a reál tárgyakban jeleskedtek a magyar gimnazisták: Schultz Nóra, az ELTE Radnóti Miklós Gyakorló Gimnázium tanulója a három aranyérem egyikét hozta el a még májusban Rotterdamban rendezett 25. Nemzetközi Filozófiai Diákolimpiáról.

Újabb 3,3 milliárd forint a nyelvtanulás támogatására

Az EMMI legfrissebb pályázati programja nem felülírja, hanem kiegészíti korábbi elképzelését, miszerint ingyenessé teszi a 35 év alattiak első nyelvvizsgáját – ezúttal pályázati keretek között megvalósítható nyelvtanulással. Novák Katalin, a minisztérium család-, ifjúsági és nemzetközi ügyekért felelős államtitkára hangsúlyozta: nemcsak a bizonyítvány megszerzése a cél – ami 2020-tól kezdődően felvételi követelmény is lesz –, hanem a jól használható, piacképes nyelvtudás megszerzése, majd bővítése is. Ezt pedig középiskolai ingyenes nyelvórák keretében fogják biztosítani, melyeket a tanulók tanítási időn kívül vehetnek igénybe. Az órákat saját nyelvtanároik, illetve külsős nyelv szakos pedagógusok és hallgatók fogják tartani. A program így nemcsak a diákoknak kedvez: a szülőknek nem kell nyelviskolába íratniuk gyermeküket, a bekapcsolódó nyelvtanárok pedig különböző szakmai továbbképzéseken vehetnek részt. A felsőoktatási intézmények emellett pályázhatnak alternatív tanulási formák (tovább)fejlesztésére, így például középiskolában tartandó nyári nyelvtáborok, tanulmányutak szervezésére vagy e-learning tananyagok kidolgozására is.

Forrás: www.ujnemzedek.hu/hasznos/33-milliard-forint-tamogatasa-kozepiskolasok-nyelvtanulasara

Pályázatok

Összeállította: **Bálint Anna**

Neked mit jelent a Duna?

Tárgy: Idén Magyarország tölti be a Duna Régió Stratégia soros elnökségét, ezért a Külgazdasági és Külügyminisztérium kreatív rajzpályázatot hirdet két kategóriában (6 és 10, illetve 11 és 14 év közötti tanulók számára). Technikai és műfaji korlátozás nincs, a kreativitás és a kivitelezés mellett fontos értékelési szempont lesz a pályamunka által közvetített üzenet. A nevezés ingyenes. A korcsoportonként három díjazott pályamű ajándécsomagban részesül, ezenkívül az első helyezett meghívást kap osztályával együtt egy dunai hajókirándulásra is. • **Határidő:** 2017. 09. 22. • **Részletek:** www.dunaregiostrategia.kormany.hu/gyermekrajz-palyazat-a-duna-regio-strategia-soros-magyar-elnoksege-alkalmabol

Pedagógus Kutatói Pályadíj 2017

Pályázat a közoktatásban oktató, gyakorló pedagógusok érdemes tudományos munkásságának elismerése céljából

Tárgy: A Magyar Tudományos Akadémia főtitkára nyílt pályázatot hirdet Pedagógus Kutatói Pályadíjra a közoktatásban oktató gyakorló pedagógusok érdemes tudományos munkásságának elismerésére. Pályázni olyan tudományos munkával lehet, amely tényleges előrelépést jelent az adott kérdéskör alaposabb tudományos feltárása terén. Pályázhat minden, legalább egyetemi mesterszintű diplomával rendelkező pedagógus, aki legalább öt évet töltött el a pályán, és közoktatási intézményben jelenleg is legalább félállású pedagógusként jogviszonyban áll. A beadott pályaműveket az Akadémiai Kutatóintézetek Tanácsának szakbizottságai rangsorolják, a tizenkét díjazott munka pedig egyenként 200 000 forint pénzjutalomban részesül. • **Határidő:** 2017. 09. 21. • **Részletek:** www.mta.hu/aktualis-palyazati-kiirasok/pedagogus-kutato-i-palyadij-2017-107799

Részvétel a római Maker Faire 2017 szakmai kiállításon

Tárgy: 2017. december 1–3. között kerül sor a római vásárvárosban (Fiera Nuova di Roma) a Római Innovációs Kamara (INNOVA Camera) rendezvényére, amely a kreatív fiatal alkotók bemutatkozásának fóruma. A találkozón több száz start-up mellett diákok is – helyi és más európai országokból érkező középiskolások egyaránt – bemutathatják innovatív projektjüket, és megismerkedhetnek nemzetközi kutatóintézetek, egyetemek és a tudományos szférában működő vállalatok képviselőivel. A tavalyi találkozón magyar kiállítóként elsőként volt jelen a Nyíregyházi Szakképzési Centrum díjnyertes csapata: tűzoltóknak készült intelligens védőruhájukat mutatták be. A jelentkezés 14 és 18 év közötti tanulókat oktató intézmény, valamint az ehhez a korosztályhoz tartozó egyéni jelentkezők számára egyaránt nyitott. Nevezési díj nincs. • **Határidő:** 2017. 09. 15. (egyéni jelentkezők), 2017. 10. 20. (oktatási intézmények) • **Részletek:** www.makerfairerome.eu

Programajánló

Összeállította: **Bálint Anna**

Aranykorok emlékezete – Kulturális Örökség Napjai 2017

2017. szeptember 16–17.

Víztározó, Tőzsdepalota, művészkert – csak néhány a több száz budapesti és vidéki helyszín közül. Évente egyszer adódik az alkalom, hogy a nemzeti kulturális örökség részét képező, de a nyilvánosság számára nem hozzáférhető kincseket megcsodálhassuk. Közintézmények, magánházak, régészeti lelőhelyek, természeti értékek, várak és templomok kapui tárulnak fel a szeptemberi hétvégén a kíváncsi érdeklődők előtt. A helyszíneket általában szakmai vezetés keretében lehet megtekinteni, továbbá számos kiegészítő program is kínálkozik: tematikus séták, vártúrák és egyéb izgalmas kalandozások. Az idei év kiemelt témája az 500 éves reformáció, Arany János születésének 200. évfordulója, valamint a 150 évvel ezelőtt történt kiegyezés: számos „emlékhelyük” is szerepel a kínálatban, továbbá olyan újonnan csatlakozó és különleges helyszínek, mint a frissen felújított acsaújlaki kastély vagy a bátaapáti radioaktív hulladéktároló.

www.oroksegnapok.hu

„A teremtő lángész” – Madarász Viktor emlékkiállítás / Korniss Péter – Folyamatos emlékezet

Madarász Viktor-emlékkiállítás: 2017. október 19. – 2018. február 18.

Korniss Péter-kiállítás: 2017. szeptember 29. – 2018. január 7.

Két, stílusában és műfajában eltérő kiállítást ajánlunk az olvasók figyelmébe. A magyar historikus-romantikust stílust meghatározó Madarász Viktor festményein keresztül a magyar történelem kevésbé ismert alakjai is megelevenednek. A kamarakiállítás olyan friss kutatásokra épül, melyek a festő munkásságát új megvilágításban tárják a nagyközönség elé, és történetileg hitelesen mutatják be legproduktívabb, párizsi korszakát.

Korniss Péter (1937–) a magyar fotográfia egyik legmarkánsabb, számos díjjal kitüntetett alakja. Fényképei segítségével nemcsak feltárja és dokumentálja az eltűnőben lévő erdélyi és magyarországi paraszti életmódot, hanem egyúttal lehetőséget ad e kultúra és hagyományvilág (újra)értelmezésére is.

www.mng.hu

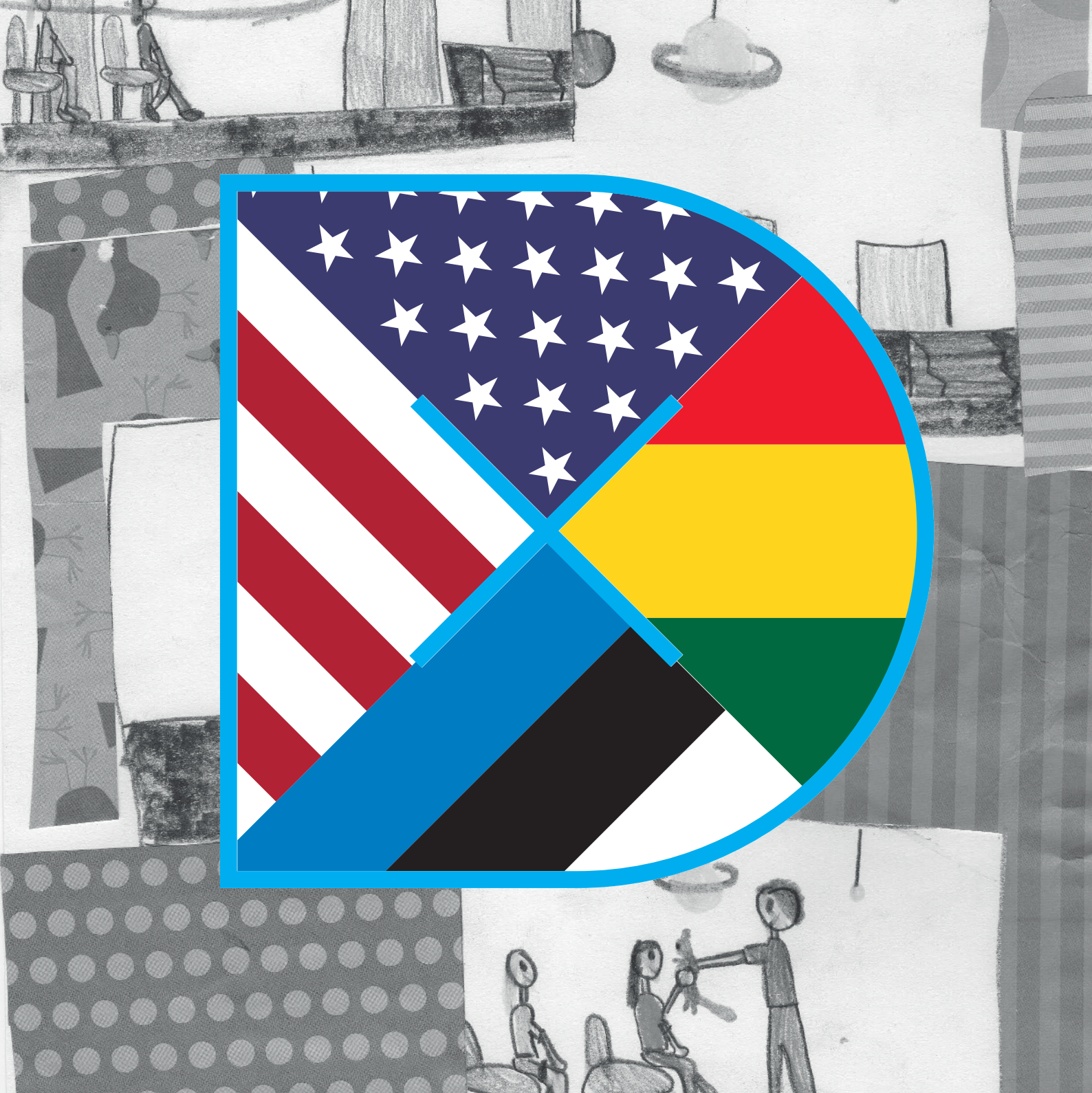

9. Gyermek- és Ifjúsági Színházi Szemle

2017. október 9–15. – Marczibányi Téri Művelődési Központ

A sokéves hagyománnyal rendelkező szemlére idén összesen száz előadás közül válogatott a szakmai zsűri. Azonban nemcsak a nevezések száma magas, hanem a kínálat is széles: az érdeklődők a csecsemőszínháztól az interaktív táncismereti előadásig, a zenés bábjátéktól a beavató osztálytermi foglalkozásig nagyon sokféle művészeti produkcióval találkozhatnak a szemle egy hete folyamán. Bábszínházak, élőszereplős társulatok, alkotóműhelyek, önálló fellépők, kortárs táncsoportok érkeznek az ország minden tájáról – sőt, még a marosvásárhelyi Ariel Ifjúsági és Gyermekszínház is bemutatkozik.

www.gyermekszinhaziszemle.hu

DEÁK 17
GYERMEK ÉS IFJÚSÁGI
MŰVÉSZETI GALÉRIA

DEÁK 17
YOUTH ART
GALLERY

CÍM / ADDRESS:
H-1052 Budapest,
Deák Ferenc u. 17. l. em.

TEL / PHONE: +36-1-266 0482
E-MAIL: info@deak17galeria.hu
WEB: www.deak17galeria.hu

VILÁGJÁRÓ GYEREKEK CHILDREN AROUND THE WORLD

Nemzetiségi gyermekprogram a Deák17 Galériában / International children matinee in the Deák17 Gallery
Ismerd meg a világ nemzeteit meséi és játékaival! / Get to know the nations of the world through their tales and games!

Dátumok / Dates:

2017. szeptember 30. Észtország / Republic of Estonia

2017. október 28. Ghána / Ghana

2017. november 25. Amerikai Egyesült Államok / United States of America

Szombati napokon 9.30-12.30 között / Saturdays from 9.30 AM to 12.30 PM

A Deák17 Galériában minden hónapban más-más nemzet mutatkozik be meséi, játékaival.
A programokra bármely nemzet gyermekeit és családjaikat szeretettel várjuk. A matinéen való részvétel ingyenes.

In our matinee series different nations' cultures introduce themselves month to month.
Children who take part in the programme get the opportunity to encounter new cultures,
and widening their horizons by listening tales, screening animated films, taking part in common talks.

Regisztráció / Registration: regisztracio.deak17galeria@gmail.com

 Eesti Instituut

Ingyenes felkészítések

Az NKP intézményi adminisztrátorainak

Az Eszterházy Károly Egyetem Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet ingyenes felkészítéseket szervez intézményi adminisztrátoroknak az EFOP-3.2.2-VEKOP-15-2016-00001 A köznevelés tartalmi szabályozóinak megfelelő tankönyvek, taneszközök fejlesztése és digitális tartalomfejlesztés elnevezésű projekt keretében.

A Nemzeti Köznevelési Portál (NKP) intézményi adminisztrátoraként egy hiánypótló továbbképzési lehetőségre hívjuk fel a figyelmét.

Az NKP felületével intézménye szakmai munkáját színesebbé tudja tenni, ehhez nyújtanak segítséget a felkészítések. Annak érdekében, hogy az Ön munkáját segítsük, felkészítést szervezünk, amelyen részletesen megismerkedhet az NKP használatával, kérdéseket tehet fel szakértő munkatársainknak.

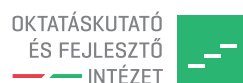
A helyszíni felkészítés időtartama hozzávetőleg 2 óra, melyet további 3 óra egyéni távmunka követ.

Várjuk jelentkezését!

További információ, a következő felkészítések időpontjai, illetve regisztráció az alábbi linken: goo.gl/4WXsYy

A felkészítésen való részvétel ingyenes, feltétele a regisztrált intézményi adminisztrátor státusz!

Év végéig az 5 budapesti mellett 5 vidéki városban zajlanak a felkészítések.

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE